

Elever på videregående skole i Vefsn kommune

Hva driver ungdommene med?
Hvordan har de det?

OSLOMET

STORBYUNIVERSITETET
VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

ungdata

KORUS
NORD

Rapporten er utarbeidet av Ungdatasenteret i samarbeid med KoRus - Nord

Foto: Skjalg Bøhmer Vold/Ungdata

Ungdatasenteret

Velferdsforskningsinstituttet NOVA,
OsloMet – storbyuniversitetet
Stensberggata 26
Postboks 4, St. Olavs plass
0130 OSLO
67 23 50 00
www.oslomet.no
www.ungdata.no

ungdata
SENTERET

KoRus - Nord

Teknologiveien 10
8517 Narvik
76 96 73 10
www.korusnord.no

KORUS
NORD

Innhold

Om rapporten	2
Ungdataundersøkelsen	3
Foreldre	4
Venner	6
Lokalmiljøet	8
Skoletrivsel	10
Skolearbeid	12
Skulking	14
Framtidstro	16
Hjemme	18
Ute med venner	20
Mediebruk	22
Organisert fritid	24
Trening	26
Helse	28
Seksuell helse	30
Kosthold	32
Fysiske plager	34
Psykiske plager	36
Selvbilde	38
Tobakk	40
Alkohol	42
Hasj	44
Mobbing	46
Vold	48
Regelbrudd	50
Seksuell trakassering	52
Nøkkeltall	54
Litteratur	57

Om rapporten

Ungdata er et spørreskjemabasert verktøy, som gir et bredt bilde av hvordan ungdom har det og hva de driver med i fritida. I denne rapporten presenteres hovedresultatene fra ungdataundersøkelsen som ble gjennomført blant elever på videregående i Vefsn kommune våren 2019.

Rapporten tar for seg 25 temaer. Innenfor hvert tema vil man få svar på hvordan gutter og jenter har besvart spørsmålene, og om det er forskjeller mellom ungdom på ulike klassetrinn. Alle resultatene i rapporten er oppgitt i prosent.

I rapporten sammenliknes resultatene i 2019 med eventuelle tidligere ungdataundersøkelser som er gjennomført i kommunen. Resultatene fra 2019 blir også sammenliknet med landsrepresentative tall, basert på ungdataundersøkelser gjennomført over hele landet i perioden 2016-2018. Der det kun er data fra 2017 og 2018 er dette markert *.

Ungdata kartlegger ungdommenes livssituasjon

Bakerst finnes en oversikt over nøkkeltall på tvers av ulike temaområder, der man kan se hvordan ungdom i kommunen har det sammenliknet med ungdom i fylket og ellers i landet.

På nettsiden ungdata.no finnes resultater fra ungdataundersøkelser gjennomført i andre kommuner. Her finnes mer informasjon om undersøkelsen og om metodene som er brukt. Her finner man også forskningsresultater basert på Ungdata.

Denne rapporten er en del av gratistilbudet som gis til alle kommuner som ønsker å delta i Ungdata. Alle tall er hentet fra den lokale undersøkelsen, mens tekstene er utformet slik at de skal passe i alle kommuner. Det er derfor ikke foretatt egne vurderinger av hva de konkrete resultatene betyr for den enkelte kommune.

Hva kan Ungdata si noe om?

Intensjonen med Ungdata er å kartlegge hvordan ungdom har det og hva de driver med i fritiden sin. Undersøkelsen omfatter temaer knyttet til familie, vennskap, skole, lokalmiljø, helse, mobbing, regelbrudd og deltakelse i fritidsaktiviteter.

Gjennom å spørre ungdom direkte om disse temaene kan Ungdata gi en oversikt over hvor mange som for eksempel trives i lokalmiljøet sitt eller som driver med idrett. Resultatene må tolkes lokalt og de kan gi en pekepinn på hvilke områder det kan være verdt for kommunen å satse videre på.

Ungdata brukes nå av de fleste kommunene i landet, som ett av flere kunnskapsgrunnlag for å videreutvikle lokal oppvekstpolitikk og i arbeidet med å bedre unges folkehelsesituasjon. Resultatene fra Ungdata kan også brukes til å bevisstgjøre ungdom på hvordan andre ungdommer har det og hva som er vanlige fritidsaktiviteter.

Ungdataundersøkelsen

Ungdata gjennomføres ved at skoleelever over hele landet svarer på et elektronisk spørreskjema som omfatter ulike sider ved deres livssituasjon. Undersøkelsen gjennomføres i skoletiden med en voksen til stede i klasserommet. De fleste bruker mellom 30 og 45 minutter på å besvare alle spørsmålene.

Undersøkelsen er frivillig, så det er opp til ungdommene om de ønsker å være med eller ikke. Alle foreldre blir informert om undersøkelsen i forkant, og de kan si fra til skolen dersom de ikke ønsker at barnet deres skal delta.

Spørreskjemaet som brukes i Ungdata er tilpasset elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Denne rapporten omfatter kun videregående. Kommuner som også gjennomfører undersøkelsen på ungdomsskolen får egne rapporter som viser resultater fra den delen av undersøkelsen.

Hvem står bak Ungdata?

Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet (tidl. Høgskolen i Oslo og Akershus) og sju regionale kompetansesentre innen rusfeltet (KoRus) står bak Ungdata.

Undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med kommunen, som står for den praktiske gjennomføringen på skolene.

Data fra alle kommuner samles i den nasjonale ungdatabasen. Databasen inneholder svar fra mer enn 500 000 ungdommer som har deltatt i Ungdata siden de første undersøkelsene ble gjennomført i 2010.

Helsedirektoratet finansierer Ungdata som et gratistilbud til alle kommuner i Norge.

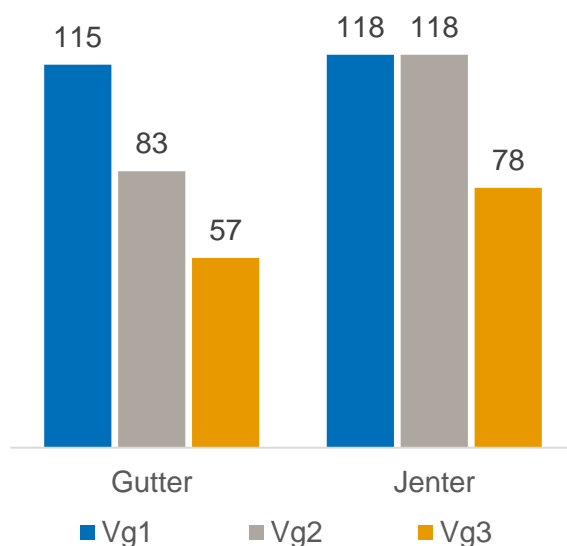
Hvor mange deltok i undersøkelsen?

580

Hva er svarprosenten?

80 %

Antall gutter og jenter på ulike klassetrinn som besvarte undersøkelsen i Vefsn

I tolkningen av resultater kan det være lurt å ta hensyn til at det alltid er noe statistisk usikkerhet knyttet til prosentene som oppgis. Usikkerheten er størst i undersøkelser der det er relativt få ungdommer som har svart på undersøkelsen.

Foreldre

Selv om en stor del av dagens barndom og ungdomstid foregår innenfor barnehage, skole og ulike fritidsordninger, er foreldrene fremdeles de viktigste omsorgspersonene i oppveksten for de aller fleste. Foreldrenes ressurser – økonomisk, kulturelt og sosialt – danner grunnlaget for barn og unges levekår. I følge barneloven har foreldrene plikt til å sørge for økonomisk underhold og omsorg, de skal sikre en forsvarlig oppdragelse og at barnet får en utdanning.

Etter hvert som barn blir eldre blir deres egne meninger og interesser viktigere. En del av det å være ung handler også om løsrivelse og det å bli en selvstendig person. I dette kan det ligge kimer til konflikter mellom unge og foreldre. Likevel vedvarer som regel den emosjonelle nærheten til foreldrene utover i ungdomstiden, og for mange unge er foreldrene deres viktigste støttespillere når det oppstår problemer av ulik art.

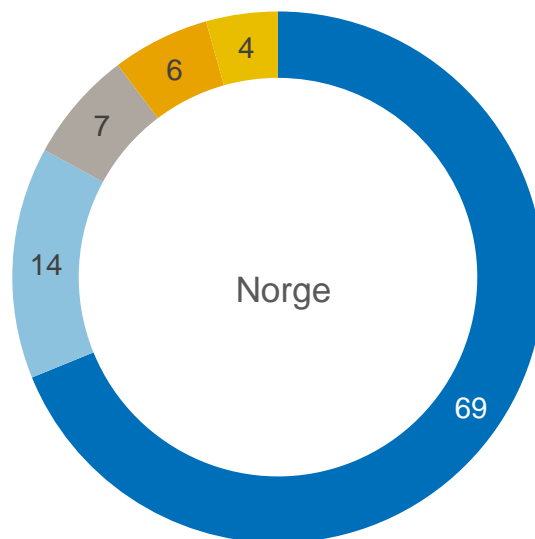
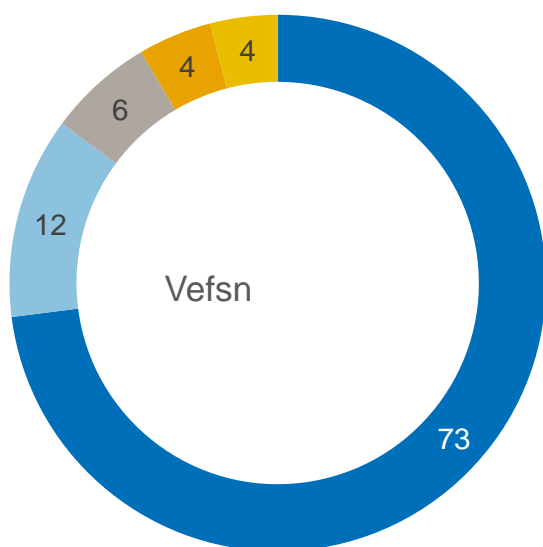
Ungdata viser at de færreste ungdommer opplever stadige krangler med foreldrene, og at det store flertallet er svært godt fornøyd med foreldrene sine.

Svært mange ungdommer har i dag et tillitsfullt og nært forhold til sine foreldre, og mye tyder på at den generasjonskløften som preget en del av de tidligere ungdomsgenerasjonene ikke lenger er til stede. At båndene mellom dagens ungdom og foreldre er preget av tillit understrekes av at svært mange opplever at foreldrene har god oversikt over hva de gjør i fritiden og hvem de er sammen med.

De fleste er
svært godt fornøyd
med foreldrene sine

Hvor fornøyd er du med foreldrene dine?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

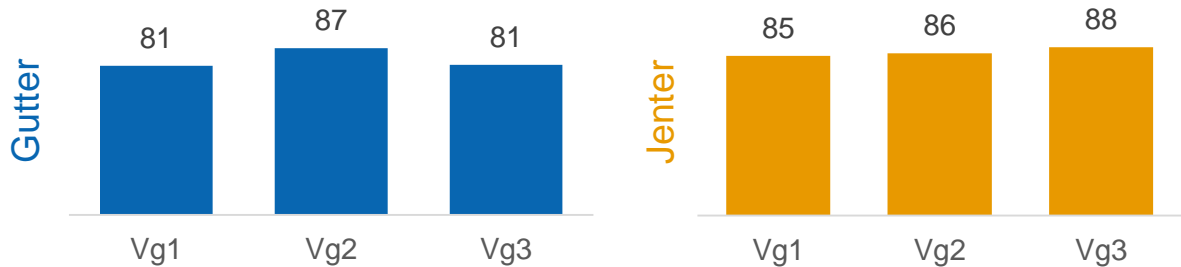

- Svært fornøyd
- Verken fornøyd eller misfornøyd
- Svært misfornøyd

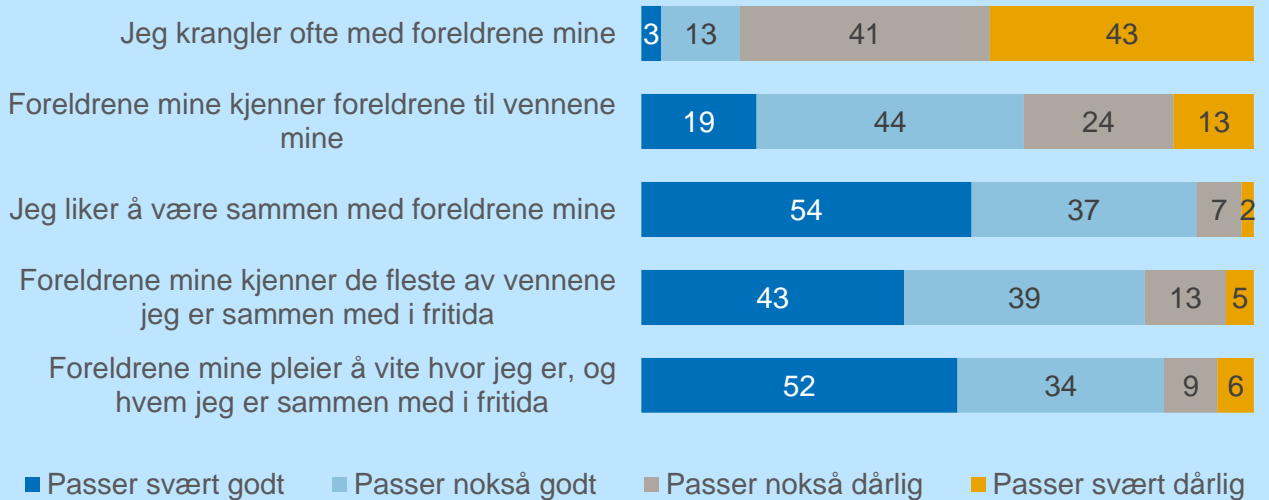
- Litt fornøyd
- Litt misfornøyd

Prosentandel som er fornøyd med foreldrene sine

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

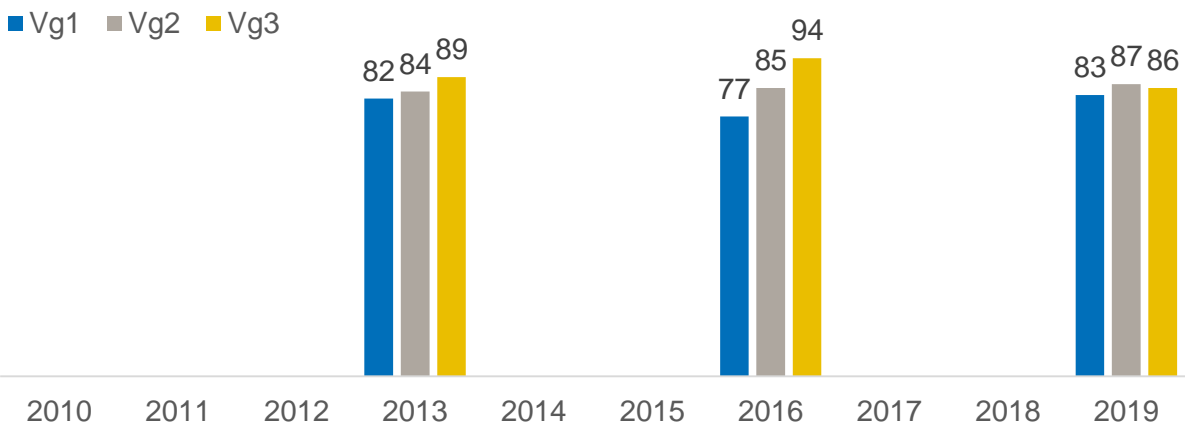

Hvordan ungdom opplever foreldrene sine

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som er fornøyd med foreldrene sine

Venner

Ungdomstiden beskrives gjerne som en fase i livet der de jevnaldrende er særlig viktige. Venner er for de fleste en kilde til glede, støtte, samhørighet og bekreftelse. På lengre sikt har samspillet med de jevnaldrende betydning for utvikling av selvbilde og sosial kompetanse. Mange knytter også vennskap som varer livet ut i denne perioden.

Hvilken rolle de jevnaldrende vennene spiller i hver enkelt ungdoms liv vil variere. Mens noen trives godt med én eller to venner, er andre opptatt av å ha en stor vennegjeng og flest mulig «likes» på Facebook. For mange vil kvaliteten på vennskapene likevel bety mer enn antallet.

Med økt bruk av sosiale medier har ungdom fått en ny arena å være sammen på. Ungdom deler informasjon og opplysninger om sine liv, hva de gjør og hvem de er

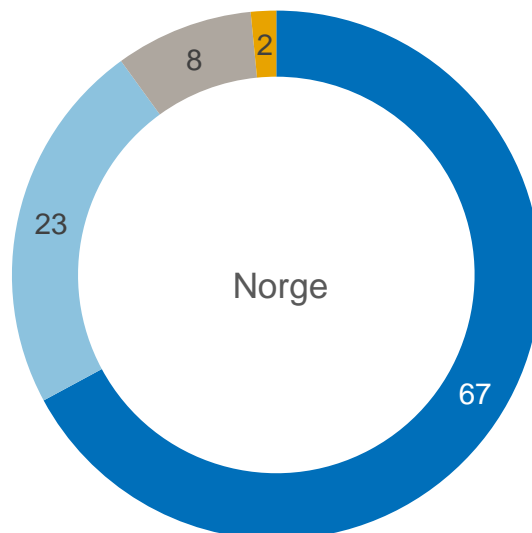
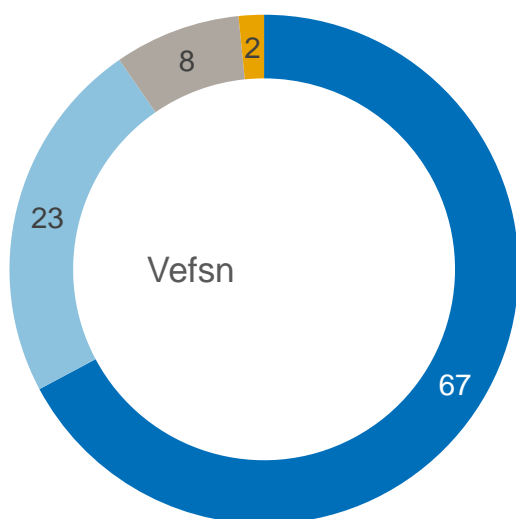
sammen med, på en annen måte enn tidligere.

Å ha venner betyr at man er godtatt, det markerer tilhørighet og sier noe om hvem man er. Det er derfor positivt når Ungdata viser at de aller fleste ungdommer har venner å være sammen med. Det er samtidig bekymringsfullt at hver tiende ungdom i Norge mangler venner de kan stole på og som de kan snakke med om alt mulig.

De aller fleste har venner de kan stole på

Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

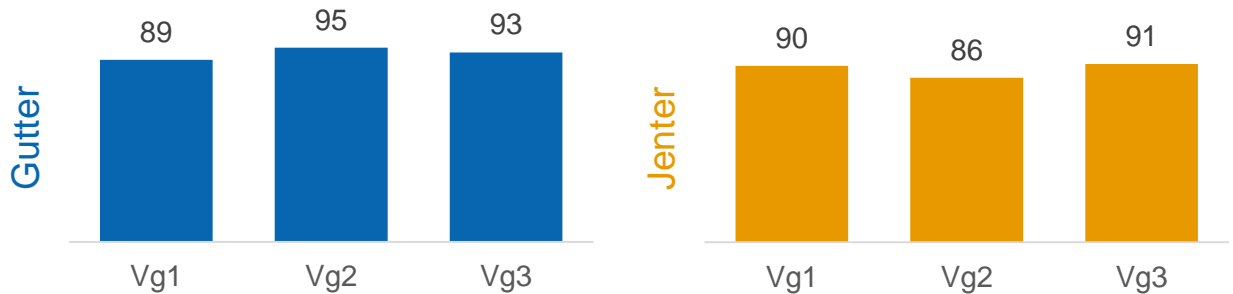

■ Ja, helt sikkert ■ Ja, det tror jeg ■ Det tror jeg ikke ■ Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden

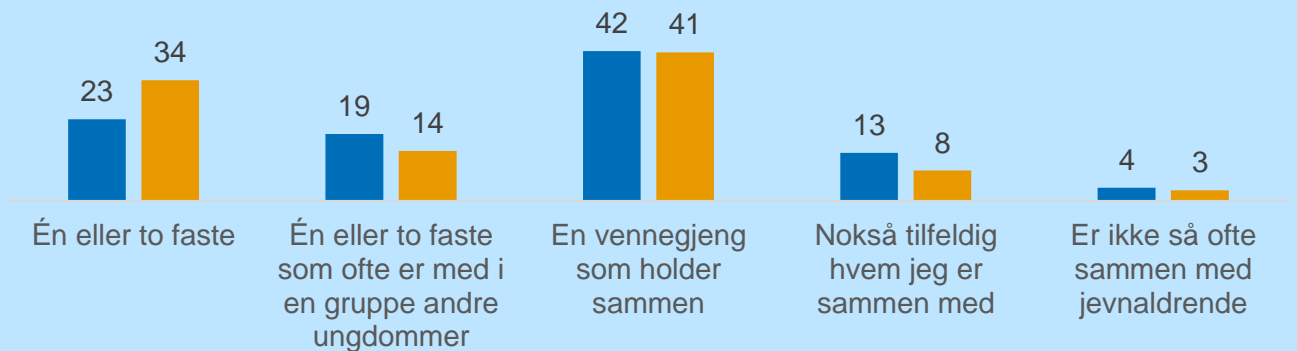
Prosentandel som har en fortrolig venn

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Når du er sammen med venner, hvem er du da som oftest sammen med?

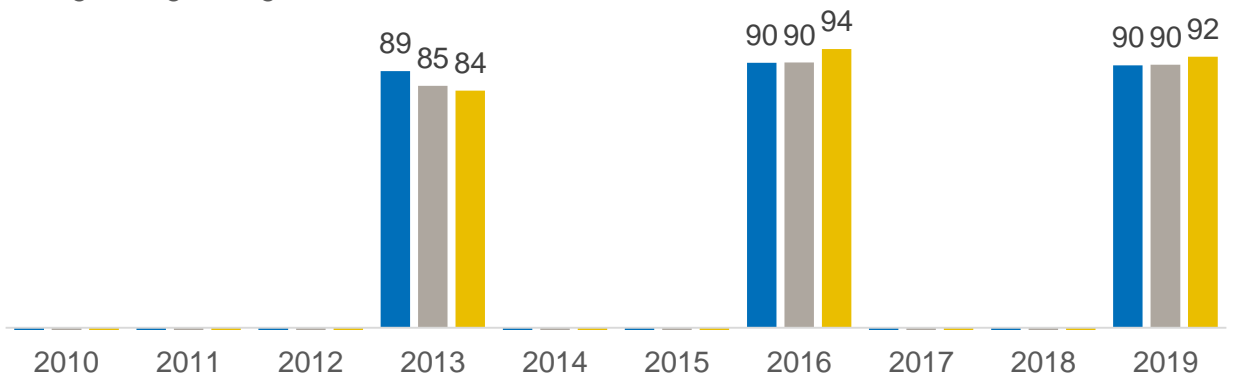
■ Gutter ■ Jenter

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som har en fortrolig venn

■ Vg1 ■ Vg2 ■ Vg3

Lokalmiljøet

Dagens ungdom vokser opp i en globalisert verden der mennesker, meninger og inntrykk vandrer på tvers av landegrensener og sosiokulturelle skiller. Samtidig har det lokale og tilhørigheten til nærmiljøet fremdeles stor betydning i menneskers liv.

Å vokse opp betyr å vokse opp på et bestemt sted, og forskjellige lokalmiljøer kan gi ulike muligheter for utfoldelse og sosialt samvær. Tilbudet av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud påvirker hvordan den enkelte kan utfolde seg og bidrar samtidig til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Det samme gjelder tilgangen på åpne møteplasser, rekreasjonsområder og urørt natur. Opplevelsen av lokalmiljøet vil også være preget av utsiktene til utdanning, arbeid og familieetablering på sikt.

Barn og unge bruker lokalmiljøet i større grad og på en annen måte enn foreldrene. Trygge og sunne lokalmiljøer er derfor særlig viktig for denne aldersgruppa

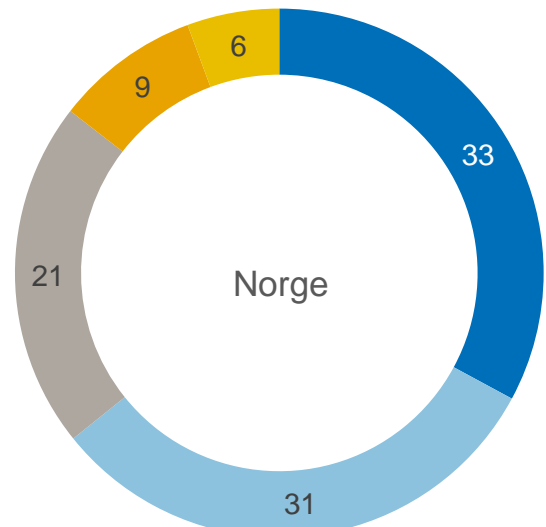
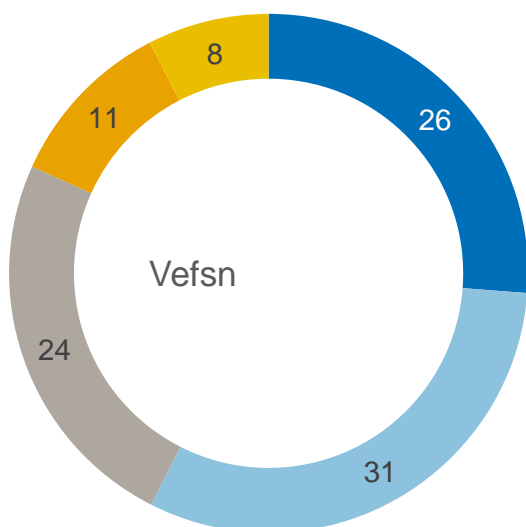
velferd. Barn og unge kan også ha andre meninger enn voksne om hva som gir livskvalitet på hjemstedet.

Ungdata viser at de fleste ungdommer er litt eller svært godt fornøyd med lokalmiljøet sitt. Men det er også en del som ikke er så godt fornøyd. Hva ungdom er fornøyd med og misfornøyd med varierer mye fra kommune til kommune. Dette viser at kommunene kan gjøre mye for å tilrettelegge for ungdommers trivsel.

Ikke alle er like godt fornøyd med lokalmiljøet sitt

Hvor fornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?

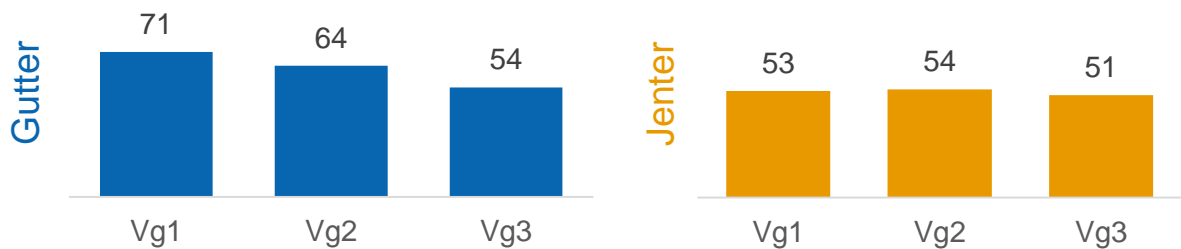
Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

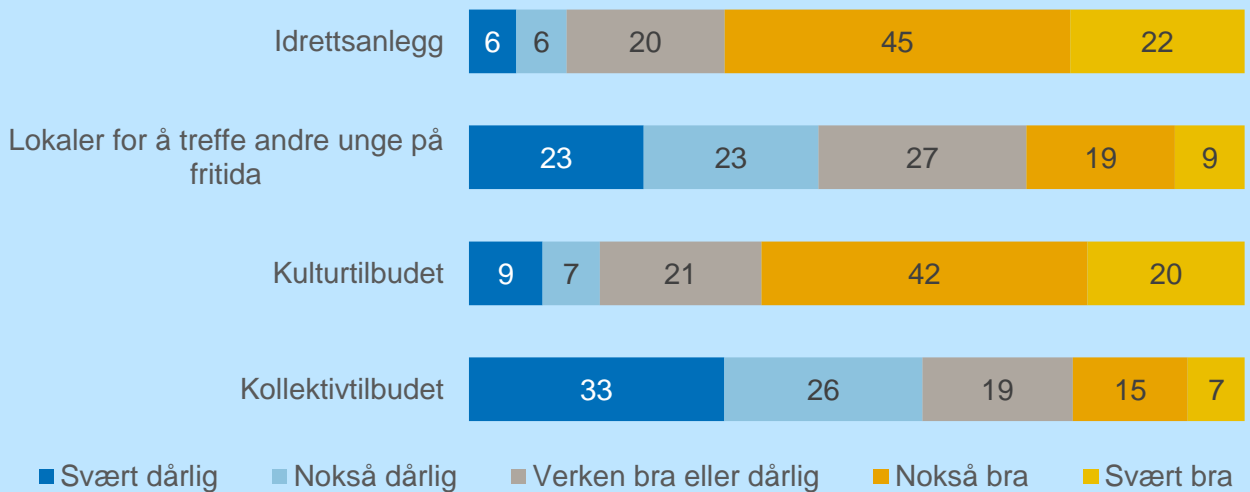
■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken fornøyd eller misfornøyd ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

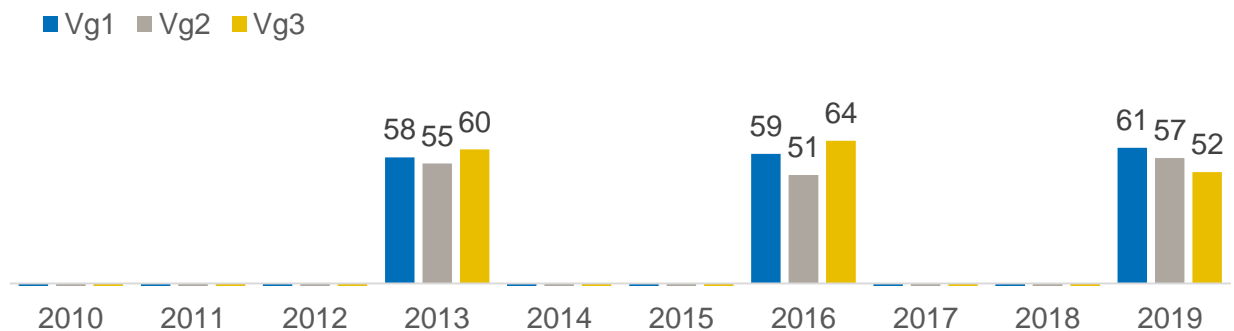

Hvordan ungdom opplever tilbudet der de bor

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som er fornøyd med lokalmiljøet

Skoletrivsel

Skolen er ikke bare et sted for læring, men også en arena for sosialt samvær. Den sosiale siden ved skolen blir kanskje ekstra viktig i en tid der digitale kommunikasjonsformer preger mye av fritiden til ungdom.

Resultatene fra Ungdata viser at de fleste trives på skolen. Det store flertallet mener at lærerne bryr seg om dem og like mange føler at de passer inn blant skolens elever. Svarene tyder på at den norske skolen har lykket med å skape et læringsmiljø som oppleves som positivt av det store flertallet av elevene.

Selv om jenter i gjennomsnitt oppnår en god del bedre karakterer enn gutter, er det ikke noen vesentlige kjønnsforskjeller i skoletrivsel.

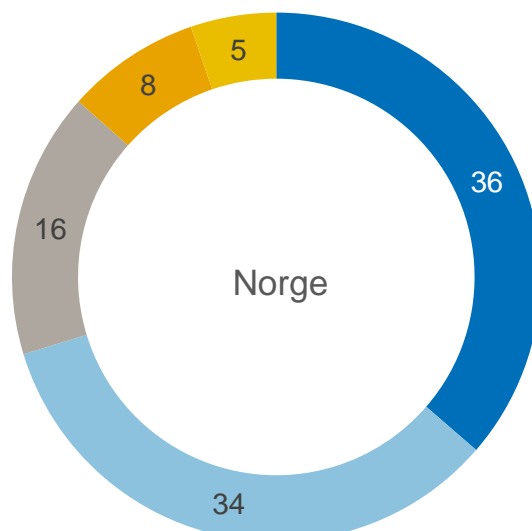
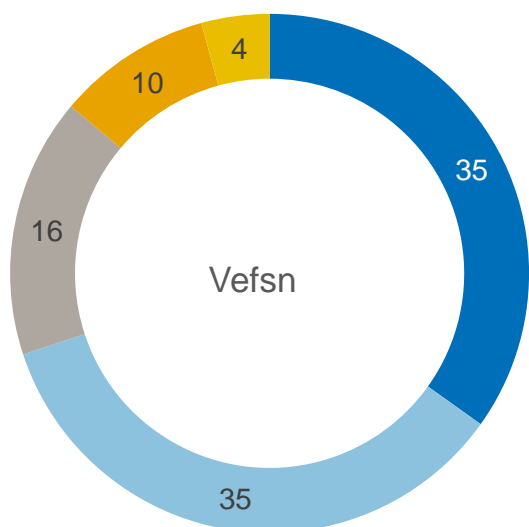
Likevel har andelen som trives på skolen blitt noe lavere for hvert år siden 2012.

Det har vært en økning i andelen unge som kjeder seg på skolen og det er flere ungdommer som ofte gruer seg til å gå på skolen enn for noen år siden. Endringene gjelder for begge kjønn.

Skolen er et godt
sted å være
– men ikke for alle

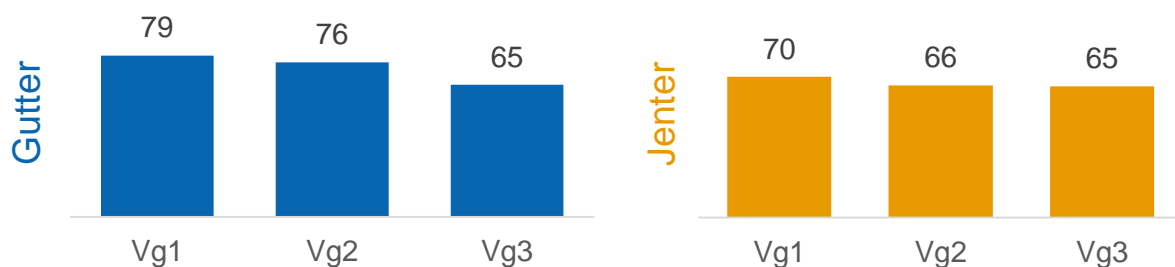
Hvor fornøyd er du med skolen du går på?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

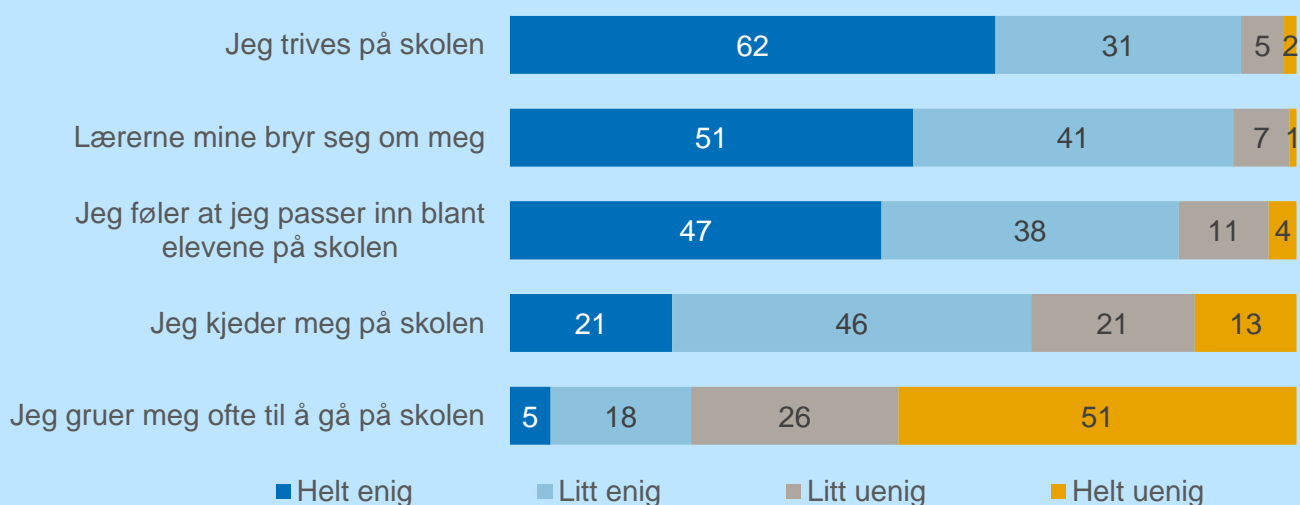

■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken fornøyd eller misfornøyd ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Prosentandel som er fornøyd med skolen de går på Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

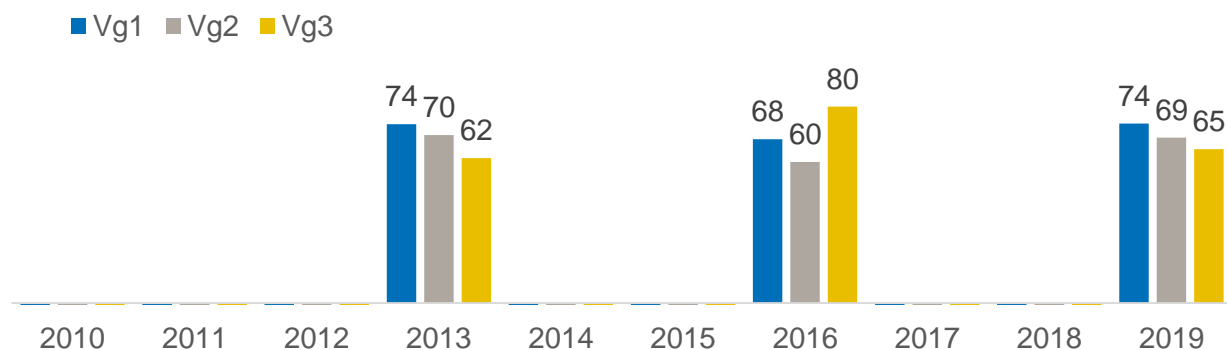

Hvordan ungdom opplever skolen

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som er fornøyd med skolen de går på

Skolearbeid

Lekser har lang tradisjon i norsk skole. Opprinnelig ble det gitt for at elevene skulle pugge seg fram til kunnskap, der presten eller læreren gjennom høringer kontrollerte hva elevene kunne. Selv om pugging i dag anses som en mindre relevant læringsstrategi, er lekser likevel noe de aller fleste skoler velger å pålegge elevene.

Lekser kan bidra til økt selvdisciplin og gode arbeidsvaner, og det kan være en effektiv måte for skolen å få involvert foreldrene i skolearbeidet på. Den viktigste begrunnelsen ligger likevel i forventningen om at lekser bidrar til økt læring.

Forskning tyder imidlertid ikke på at leksearbeid i seg selv har særlig store læringseffekter. Det vil blant annet avhenge av under hvilke betingelser leksene gis og skolearbeidet foregår på, men også av tilbakemeldingene fra lærerne i etterkant.

Ungdata viser at ungdom flest bruker en del tid på lekser, men det er stor variasjon i hvor mye tid hver og en bruker. Mens noen ikke

gjør lekser i det hele tatt, bruker andre flere timer hver dag. Jenter bruker i gjennomsnitt betydelig mer tid på lekser enn gutter.

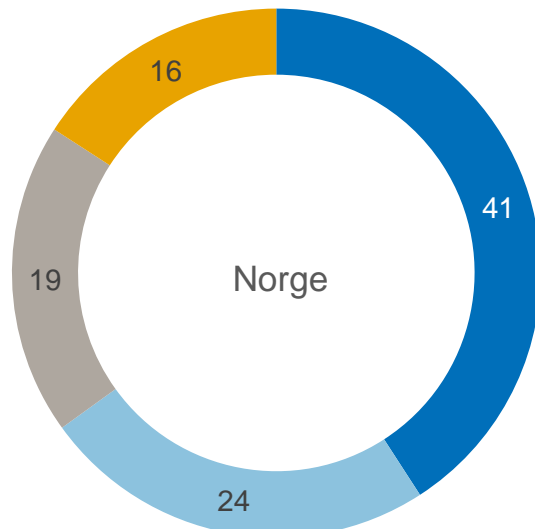
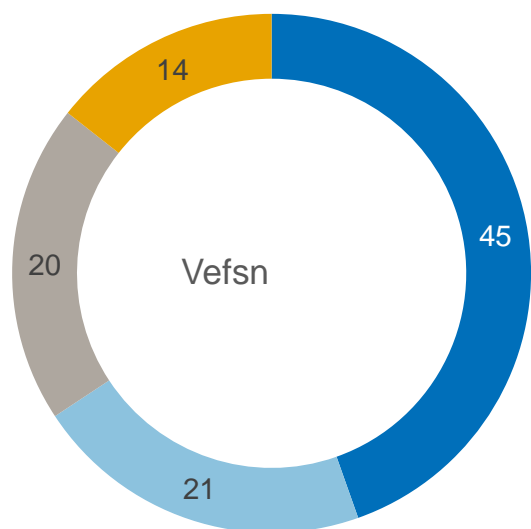
Fram til 2015 viste Ungdata en tydelig økning i hvor mye tid ungdom brukte på lekser. Denne tidstrenden er nå brutt, og de siste årene er det blitt vesentlig færre som bruker mye tid på skolearbeid, blant både gutter og jenter.

Mange gir gjennom Ungdata uttrykk for at de har mer skolearbeid enn de klarer å gjøre. For noen bidrar lekser og karakterpress til å gjøre skolehverdagen stressende.

Det er stor variasjon i hvor mye tid ungdom bruker på lekser

Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?

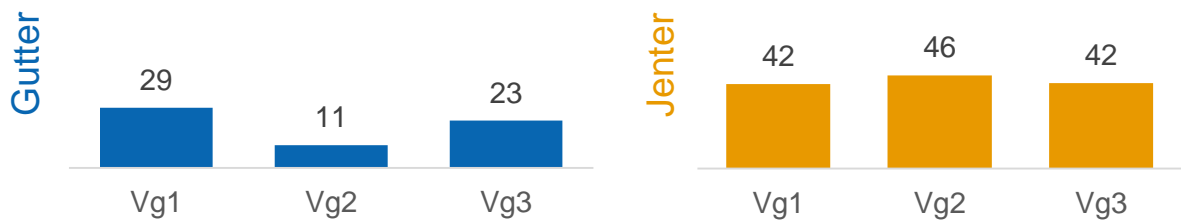
Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

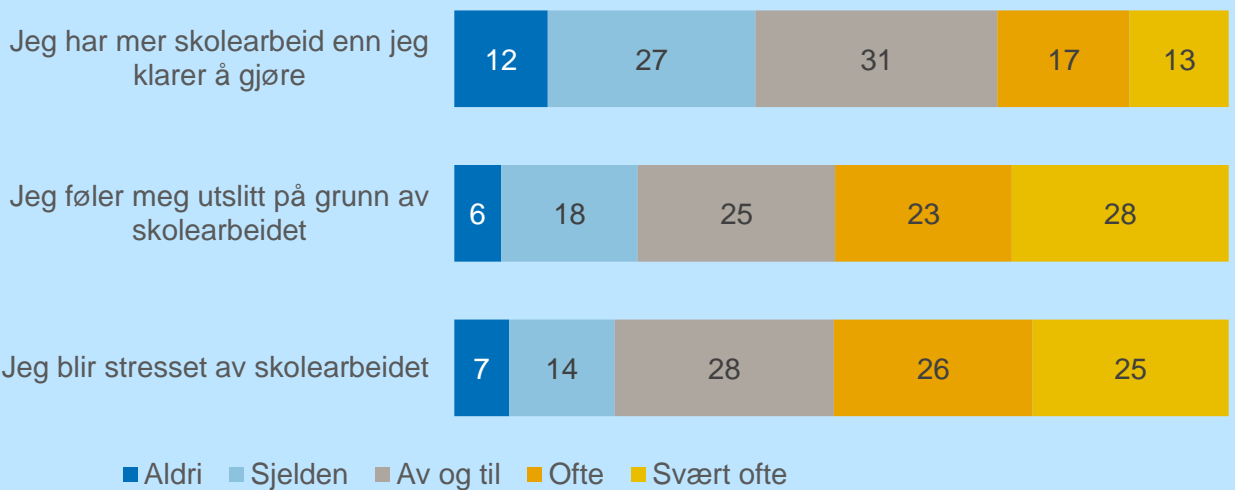
■ Mindre enn 30 minutter   ■ 30-60 minutter   ■ Én til to timer   ■ To timer eller mer

Prosentandel som bruker minst én time daglig på lekser

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

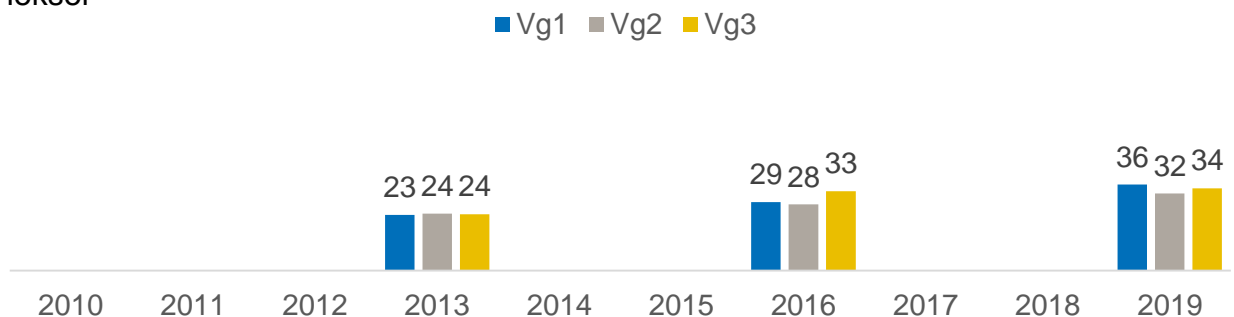

Hvor ofte har du hatt det slik de siste månedene?

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som bruker minst én time daglig på lekser

Skulking

Motivasjon for læring er en sentral drivkraft bak skoleresultatene til den enkelte elev. Dette kommer til syne på ulike måter, både gjennom de utdanningsvalgene elevene gjør, den innsatsen de legger ned og elevenes oppslutning om skolens formål og regler.

Å skulke skolen – særlig når dette skjer gjentatte ganger – kan være et uttrykk for enkeltelevers manglende motivasjon for læring.

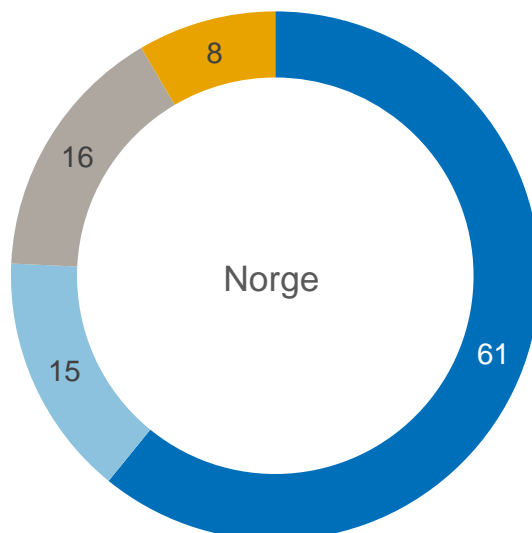
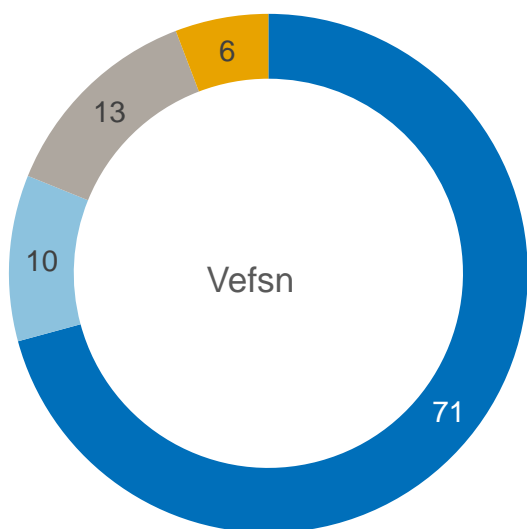
Lite tyder imidlertid på at norske ungdommer slutter mindre opp om skolens hovedformål i dag enn tidligere. Flere undersøkelser viser tvert imot at elevene på mange måter er mer plikttoppfyllende og disiplinerte enn for noen tiår tilbake.

Ungdataresultatene bekrefter denne trenden. Andelen på landsbasis som har skulket skolen har gått noe ned siden starten av 2010-tallet. Særlig gjelder dette for jentene.

Skulking som fenomen øker derimot gjennom ungdomsårene og er betydelig høyere i VG3 enn tidlig på ungdomsskolen. På landsbasis har i overkant av hver tredje elev i starten av videregående skulket skolen det siste året. Det samme gjelder nær halvparten i VG3. I perioden 2015-2017 har det derimot vært en markert nedgang på fem prosentpoeng blant jenter som skulker på videregående. Dette kan ha sammenheng med innføring av nye fraværsregler i videregående.

Hvor mange ganger har du skulket skolen siste år?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

■ Ingen ganger

■ 1 gang

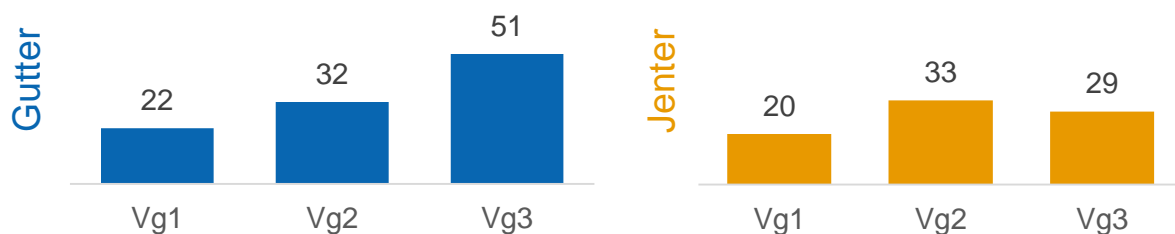
■ 2 til 5 ganger

■ 6 ganger eller mer

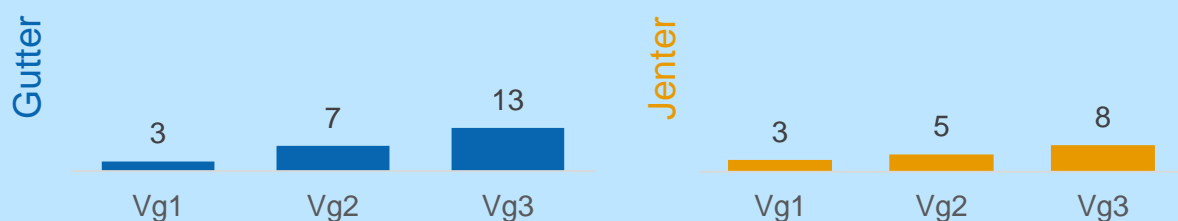
Prosentandel som har skulket minst én gang siste år

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Prosentandel som har skulket minst seks ganger siste år

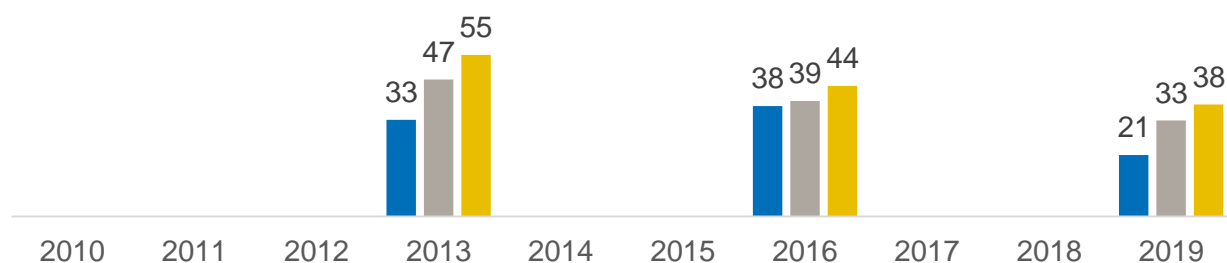
Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som har skulket skolen minst én gang siste år

■ Vg1 ■ Vg2 ■ Vg3

Framtidstro

Det har aldri vært så mange unge som tar så lang utdanning som i dag. Mot slutten av 20-årene har over halvparten av jentene og rundt en tredel av guttene, høyere utdanning. Svarene reflekterer at vi i dag har med en utdanningsorientert ungdomsgenerasjon å gjøre.

Selv om nesten alle norske ungdommer begynner direkte i videregående opplæring, er det likevel ikke alle som fullfører. Målinger viser at fem år etter påbegynt videregående utdanning, er det rundt én av fire som ikke har fullført og bestått. Selv om mange av disse fullfører senere, er det likevel rundt 15 prosent av årskullene som trolig aldri kommer til å fullføre videregående opplæring.

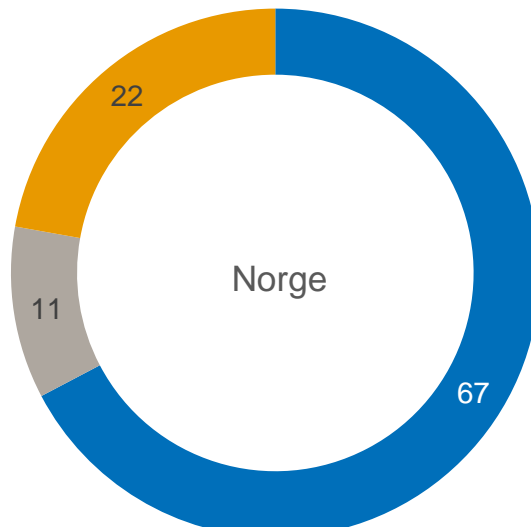
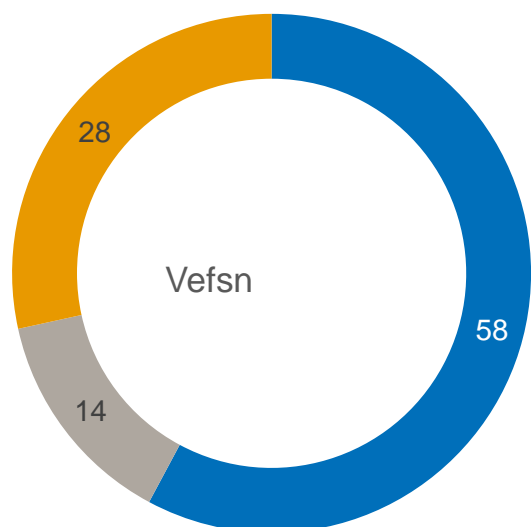
Fram til 2015 var det en trend i retning av at stadig flere unge tror de vil ta utdanning på universitet eller høyskole. Tallene for de

siste årene tyder på at denne trenden har blitt brutt eller flatet ut. På andre områder er det derimot en tydelig trend i retning av mindre framtidsoptimisme. Andelen som tror at de aldri vil bli arbeidsledige har gått markert ned, og færre enn før tror de kommer til å leve et godt og lykkelig liv.

En av de sentrale målsettingene i norsk utdanningspolitikk har vært sosial utjevning, slik at alle har de samme mulighetene til utdanning. Til tross for et åpent utdanningssystem med gode finansieringsordninger er det fortsatt store forskjeller i utdanningsvalg etter foreldrenes utdanningsnivå, inntekt og yrkesstatus. Samtidig er det mange av de unge med innvandrerbakgrunn som sikter høyt i utdanningssystemet og gjerne mot de mest prestisjefylte studiene.

Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

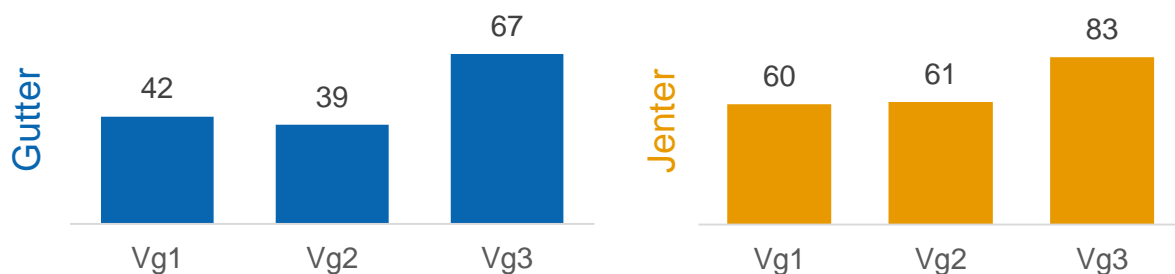
■ Ja

■ Nei

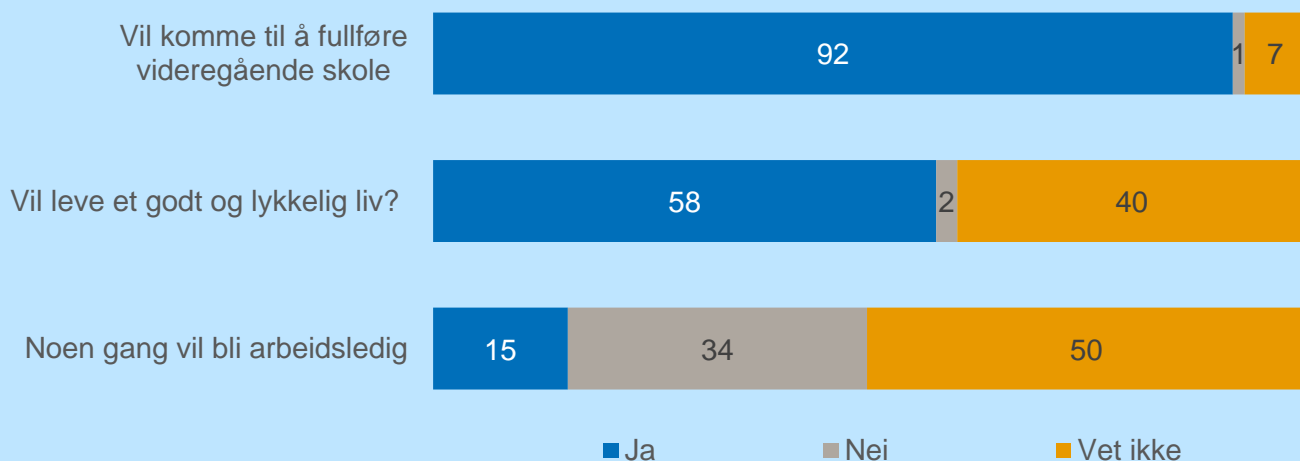
■ Vet ikke

Prosentandel som tror de vil ta utdanning på universitet eller høyskole

Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

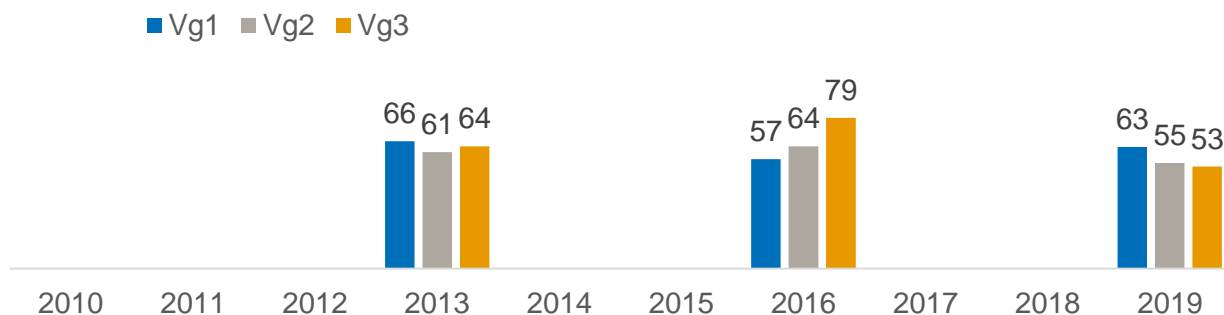

Hva tror du om framtida di? Tror du at du...

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som tror de vil få et godt og lykkelig liv

Hjemme

Ungdoms fritid er i forandring, og hjemmet er blitt et stadig viktigere oppholdssted for de unge. En viktig årsak er den nye kommunikasjonsteknologien som gjør det mulig å være hjemme og samtidig ha kontakt med sine venner. For ungdom har internett gjort behovet for å møtes på senteret eller «på løkka» mindre.

Også andre endringer i ungdoms liv kan bidra til at ungdom bruker mer tid hjemme. Flere har argumentert for at generasjonskløften er mindre enn tidligere. Dette gjør det enklere for mange unge å være i samme hus som sine foreldre. Krav til prestasjoner i skole- og utdannings-sammenheng kan også ha ført til at ungdom holder seg hjemme for å gjøre skolearbeid. At også boligene har blitt større, gjør at de fleste tenåringer har eget rom, og mange disponerer en kjellerstue eller loftstue som de kan bruke til samvær med venner.

Svarene fra Ungdata tyder på en nokså

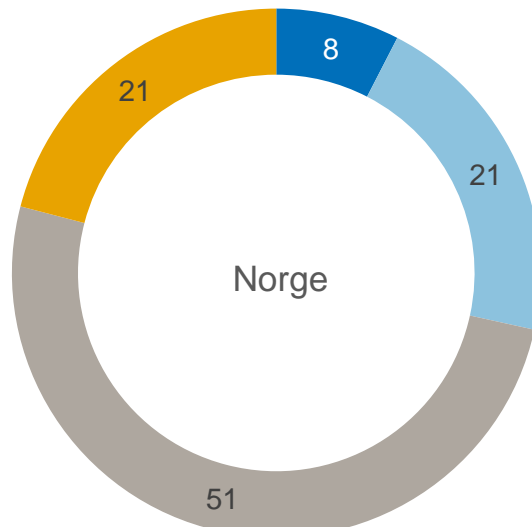
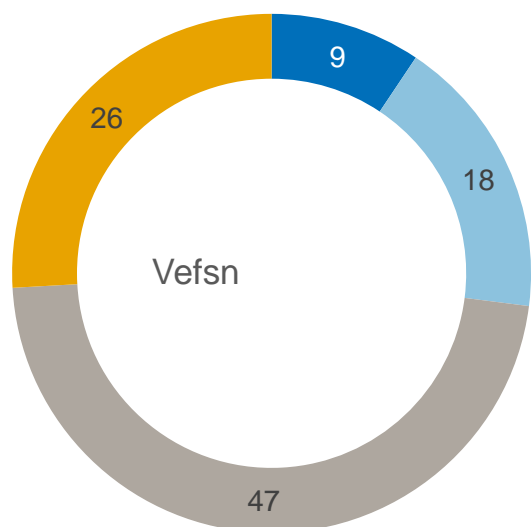
hjemmekjær ungdomsgenerasjon. Dette gjelder både gutter og jenter og på tvers av alder.

Samtidig viser Ungdata at når ungdom er hjemme, skjer det i stadig mindre grad sammen med andre ungdommer, i hvert fall fysisk. Mange bruker mye tid på å være sosial via nett, enten dette skjer gjennom sosiale medier eller online dataspill. Hjemmet som arena for fysisk samvær med jevnaldrende har dermed blitt svekket de senere årene, til fordel for nye måter å kommunisere med hverandre på.

En hjemmekjær ungdomsgenerasjon

Hvor mange ganger har du vært hjemme hele kvelden i løpet av den siste uka?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

■ Ingen ganger

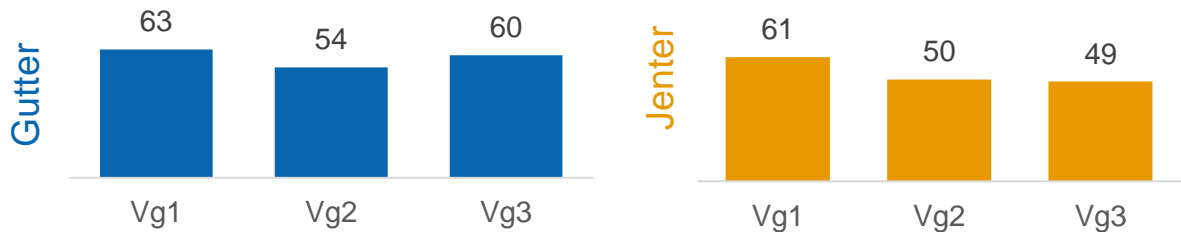
■ 1 gang

■ 2-5 ganger

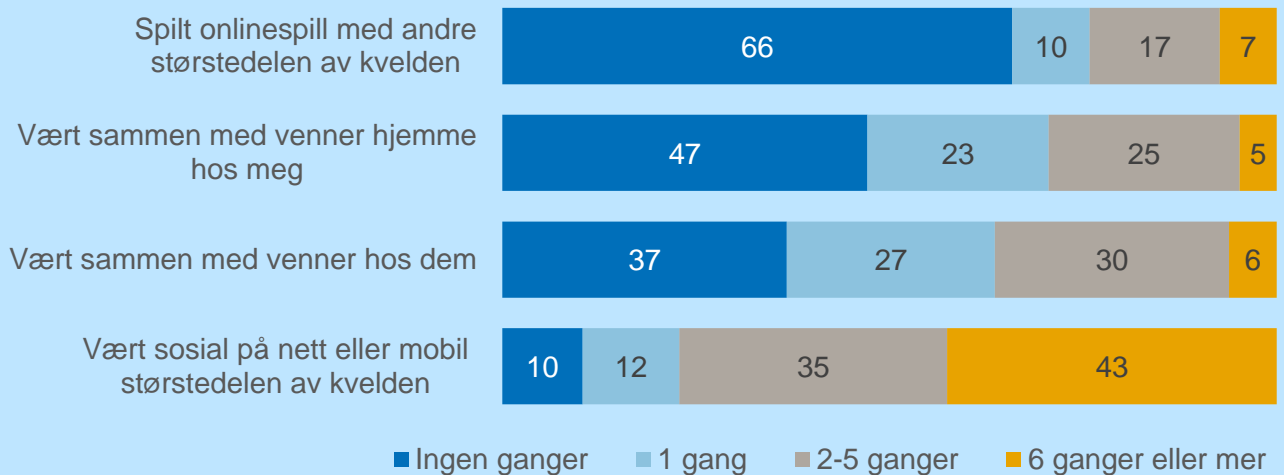
■ 6 ganger eller mer

Prosentandel som har vært sammen med venner hjemme minst to ganger siste uke

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

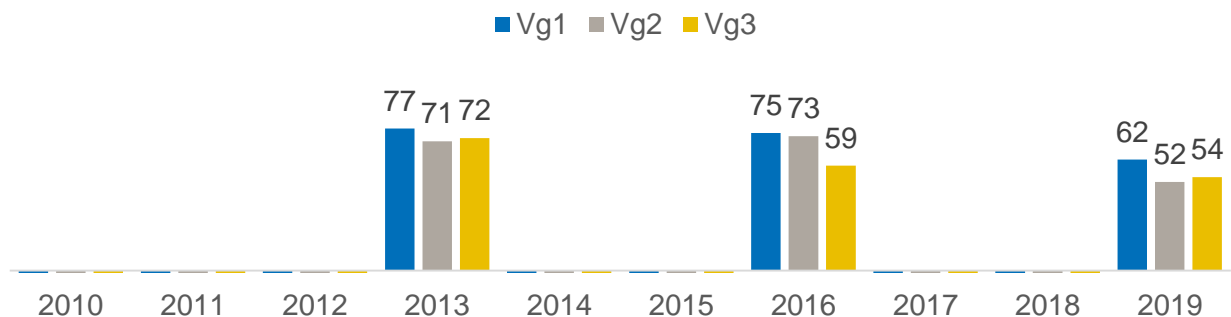

Hvor mange ganger har du gjort dette i løpet av den siste uka?

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som har vært sammen med venner hjemme hos hverandre minst to ganger siste uke

Ute med venner

I ungdomsforskningen har det vært vanlig å skille mellom ungdommenes uteorienterte og hjemmeorienterte fritid. Mens den hjemmeorienterte fritiden gir foreldre større muligheter til å kontrollere ungdom, har ungdom større spillerom til å prøve ut grenser når de oppholder seg utenfor hjemmet.

Ungdata viser at det i løpet av de siste årene har blitt stadig færre ungdommer som bruker fritiden sin ute med venner om kveldene.

Med et endret fritidsmønster endres gjerne bekymringene rundt ungdoms bruk av fritiden. I dag vekker digitale aktiviteter foran skjermer av ulikt slag større uro enn det ustrukturerte samværet med jevnaldrende ute på gatehjørnet.

I dag er bekymringene gjerne knyttet til manglende fysisk aktivitet og kvaliteten på

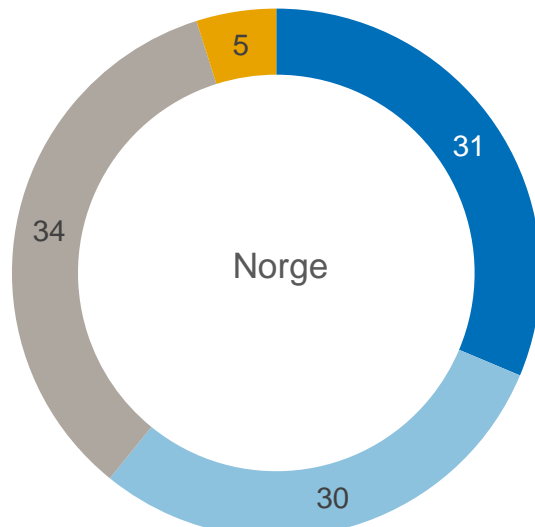
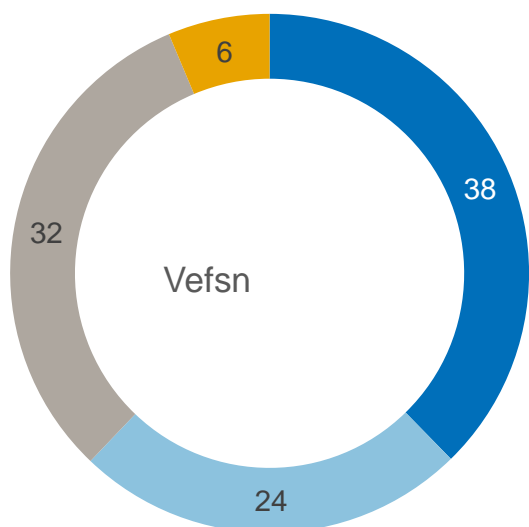
det sosiale samværet. Statistisk sentralbyrås tidsbruksundersøkelser viser at dagens unge, sammenlignet med de som var unge på 1980- og 1990- tallet, bruker mindre tid på idrett og friluftsliv og er mindre sammen med jevnaldrende.

Generelt er det små kjønnsforskjeller i det uteorienterte fritidsmønsteret, om så guttene er litt mer ute med venner enn jentene.

Det er mindre vanlig at ungdom henger ute med venner

Hvor mange ganger har du vært ute med venner størsteparten av kvelden i løpet av den siste uka?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

■ Ingen ganger

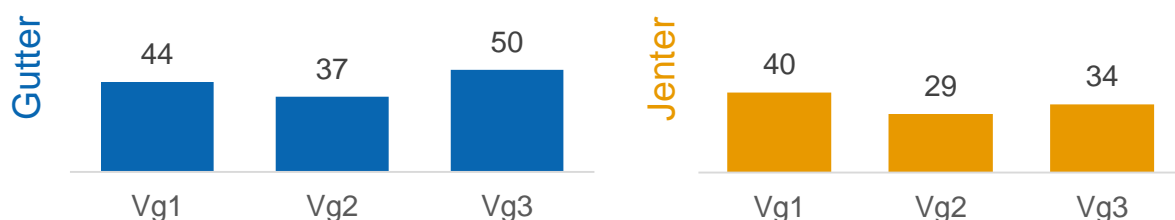
■ 1 gang

■ 2-5 ganger

■ 6 ganger eller mer

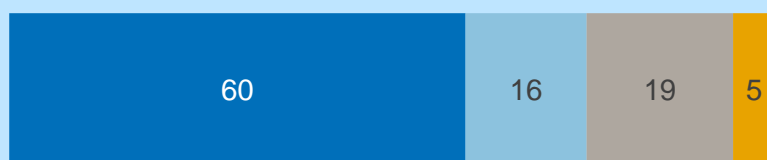
Prosentandel som har vært ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Hvor mange ganger har du gjort dette i løpet av siste uka?

Spilt fotball, stått på snowboard eller drevet med annen fysisk aktivitet sammen med venner (ikke i idrettslag)

Kjørt eller sittet på med bil, motorsykel eller moped for moro skyld (kjørt for å kjøre en tur)

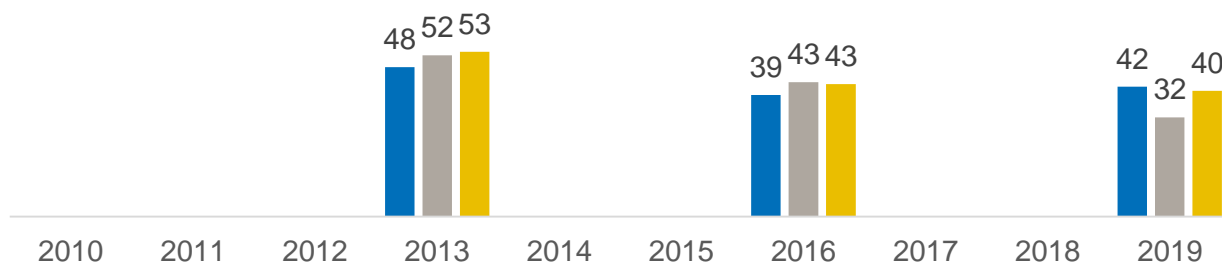

■ Ingen ganger ■ 1 gang ■ 2-5 ganger ■ 6 ganger eller mer

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som har vært ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke

■ Vg1 ■ Vg2 ■ Vg3

Mediebruk

Digitale medier spiller i dag en sentral rolle i hverdagen – både for skolearbeid og for ungdoms sosiale liv. Teknologien gjør at barn og unge kommer i kontakt med jevnaldrende på nye måter. Særlig utgjør de sosiale mediene en sentral formidlingskanal for hva som ellers skjer i ungdomskulturene. Det kan handle om alt fra å holde kontakt med venner til å arrangere fester, konserter eller politiske markeringer. Mange bruker mye av sin fritid på internett, og for den enkelte unge kan det ha store sosiale omkostninger å ikke være til stede.

Selv om mange bruker mye av fritiden sin på digitale aktiviteter, er det stor variasjon ungdommene imellom. Noen få bruker mindre enn én time daglig, mens rundt halvparten bruker mer enn tre timer.

Skjermtiden er stabil gjennom videregående, og på landsbasis bruker gutter samlet noe mer tid foran en skjerm enn jenter.

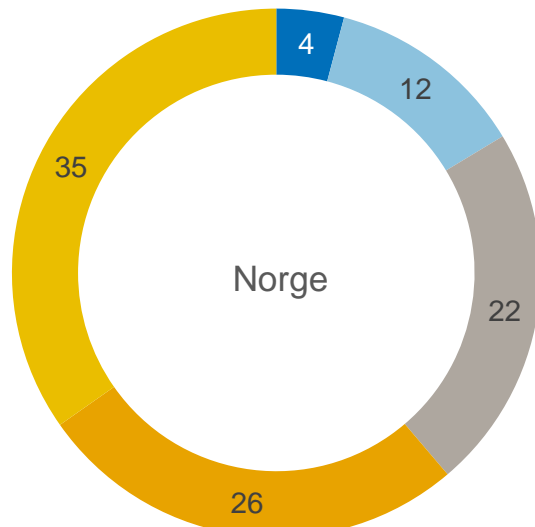
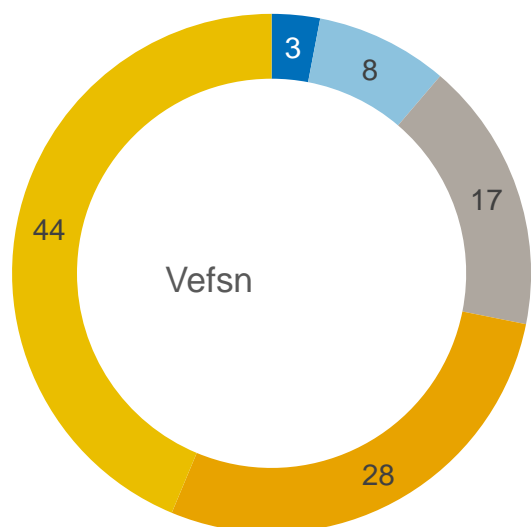
Siden 2015 har andelen unge som bruker minst tre timer foran en skjerm økt med mellom fire og åtte prosentpoeng. Økningen er størst blant jenter, og skyldes at stadig flere bruker mye tid på sosiale medier.

Det er betydelige kjønnsforskjeller i hva gutter og jenter bruker mediene til. Mens gutter er langt mer opptatt av spill, er jenter oftere på sosiale medier. Jenter bruker samlet sett noe mer tid enn gutter på filmer, serier og TV-programmer.

Stor variasjon i ungdoms bruk av digitale medier

Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis foran en skjerm i løpet av en dag?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

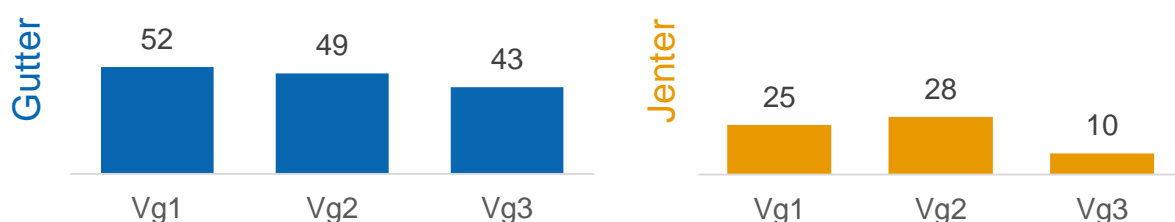

■ Mindre enn én time ■ En til to timer ■ To til tre timer ■ Tre til fire timer ■ Mer enn fire timer

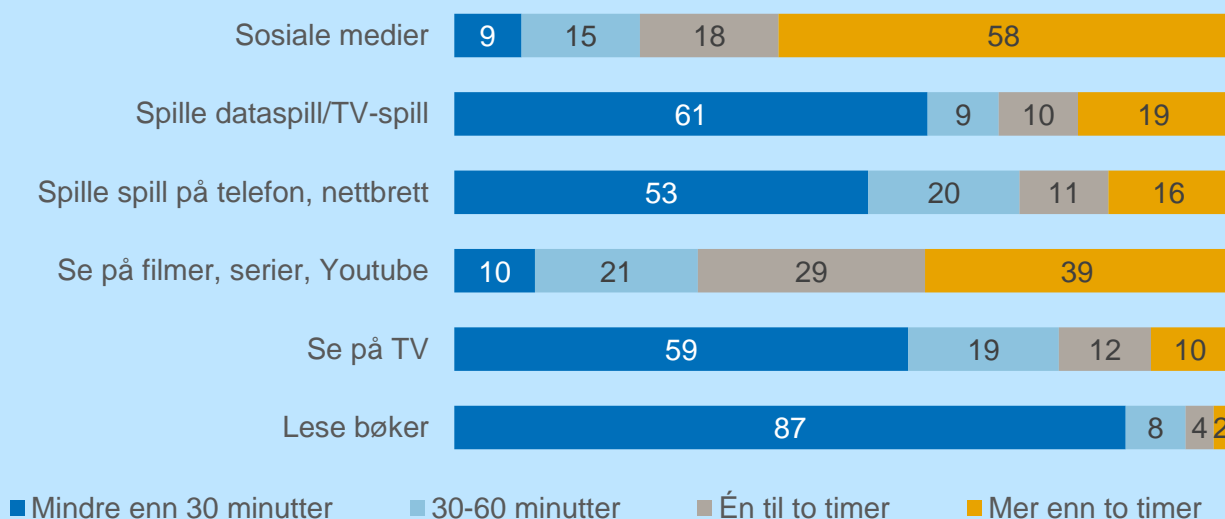

Prosentandel som daglig bruker minst to timer på elektroniske spill

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

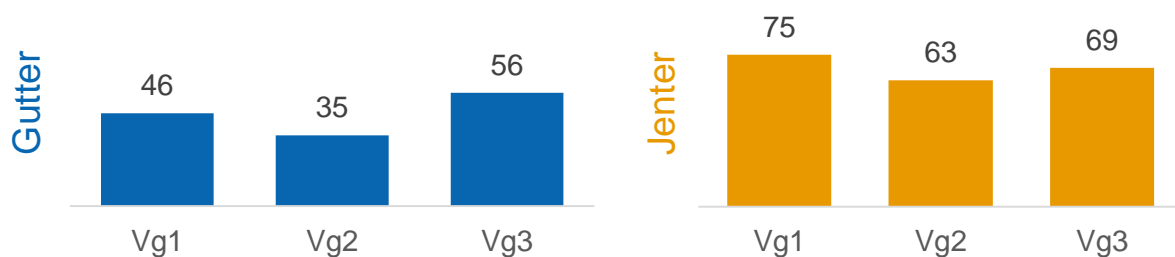

Tidsbruk i løpet av en vanlig dag

Prosentandel som daglig bruker minst to timer på sosiale medier

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Organisert fritid

Organisasjoner, klubber, lag og foreninger er viktige arenaer for samvær med andre unge, og gir andre erfaringer og læringsbetingelser enn skolen og mer uformelle situasjoner. På sitt beste gir organisasjonene ungdom mulighet til å utvikle sine evner, de lærer å fungere i et fellesskap, ytre egne meninger og å jobbe målrettet.

Barne- og ungdomsorganisasjonene tillegges ofte en forebyggende rolle. Forskning tyder imidlertid på at sammenhengen mellom for eksempel rusmiddelbruk og organisasjonsdeltakelse varierer en del med organisasjonstype. Det er også slik at mange av organisasjonene særlig rekrutterer ungdom som i utgangspunktet er «veltilpassede».

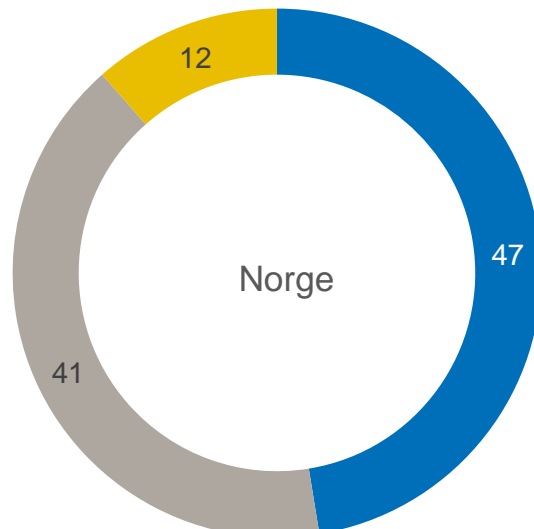
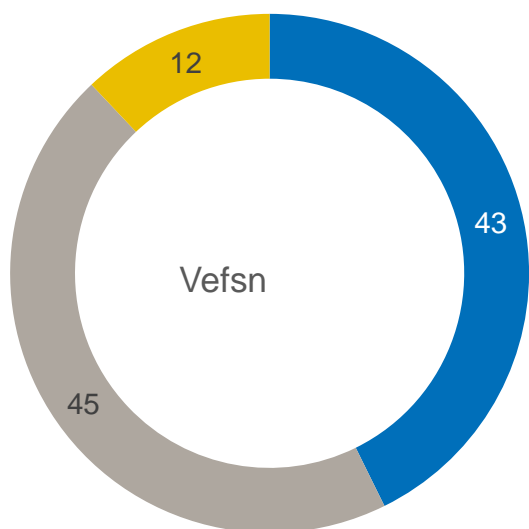
Ungdata viser at de fleste barn og unge har deltatt i eller vært innom ulike typer organiserte fritidsaktiviteter gjennom oppveksten. Selv om det er en viss nedgang i løpet av ungdomsårene, er det på

landsbasis fremdeles over en av tre som deltar i en eller annen form for organisert fritidsaktivitet i VG3.

Landsrepresentative undersøkelser fra de siste tiårene tyder på at andelen unge medlemmer i frivillige organisasjoner har vært synkende. Det er organisasjoner som speider, korps, kor og religiøse foreninger som har opplevd størst medlemssvikt. Idrettslagene har derimot i stor grad beholdt sin store oppslutning.

De aller fleste har gjennom oppveksten deltatt i organiserte fritidsaktiviteter

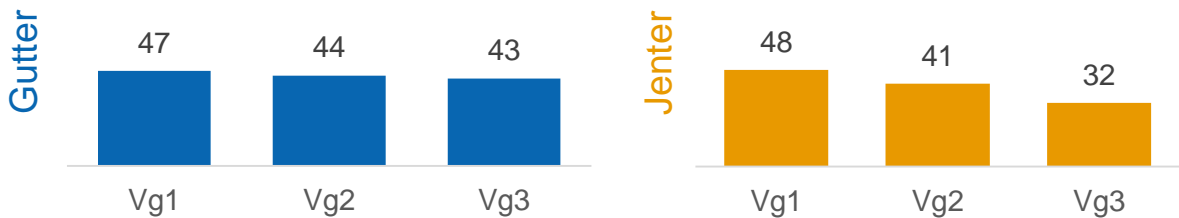
Er du, eller har du tidligere vært, med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år? Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

■ Ja, jeg er med nå ■ Nei, men jeg har vært med tidligere ■ Nei, jeg har aldri vært med

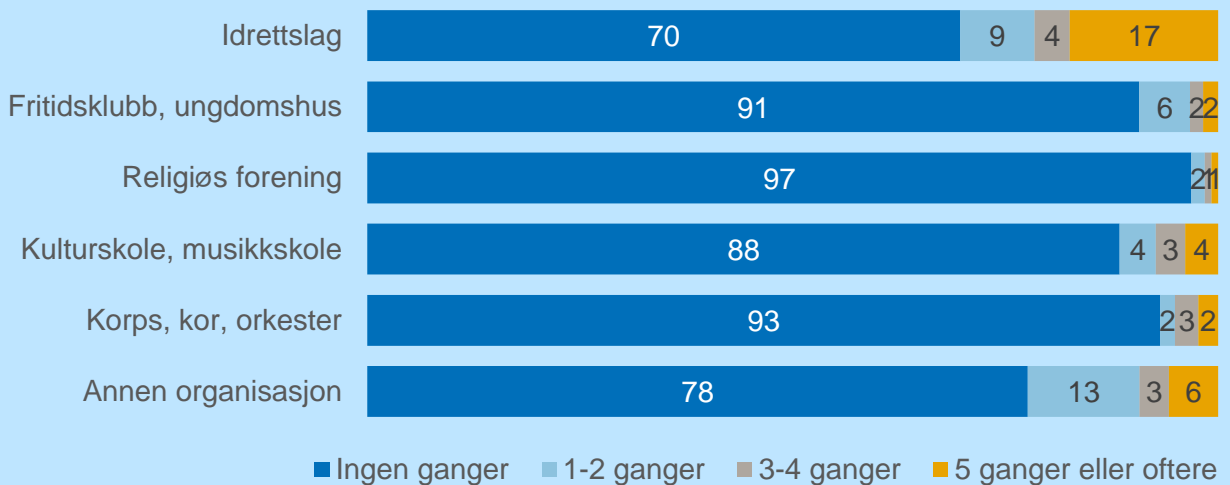
Prosentandel som er med i en fritidsorganisasjon

Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

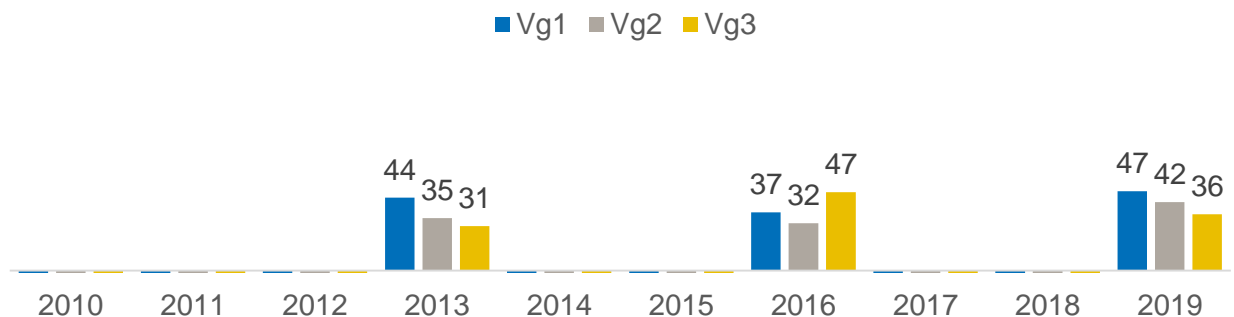
Deltakelse i ulike organiserte fritidsaktiviteter

Antall ganger i løpet siste måned

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som er med i en fritidsorganisasjon

Trening

Svært mange unge trener på fritiden. Noen spiller håndball, basket eller fotball gjennom et idrettslag, og andre trener på et treningssenter. Det er også mange unge som sykler eller løper seg en tur, enten alene eller sammen med venner.

Mediene gir av og til inntrykk av at norsk ungdom er i ferd med å forfalle fysisk. Forskning viser derimot at det er like mange som trener i dag som for 20 år siden. Samtidig er mange lite fysiske aktive ellers i hverdagen, og det tilbringes mye tid foran ulike typer skjermer.

I løpet av ungdomstiden er det mange som slutter i idrettslagene og på slutten av videregående er det bare en av fire som fremdeles er medlem. En god del av de som slutter i idrettslagene begynner å trene på treningssenter eller de trener på egen hånd. Samlet sett er det derfor ikke så store forskjeller i treningsaktivitet mellom ungdom på VG1, VG2 og VG3.

Ungdata viser at de fleste unge driver med en eller annen form for trening.

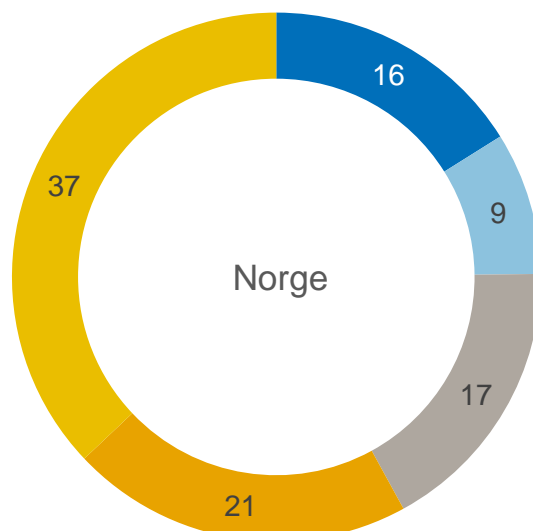
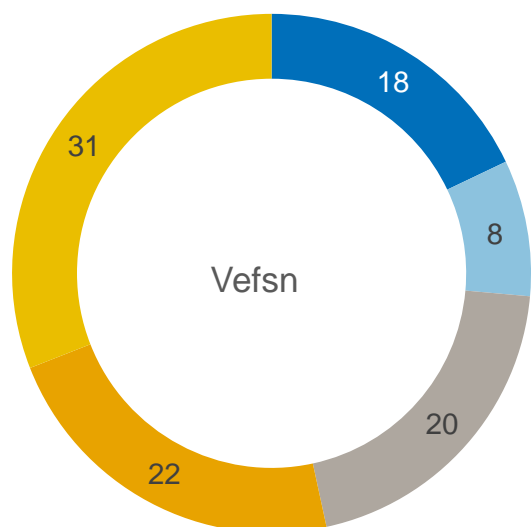
Det har tradisjonelt vært klare kjønnsforskjeller i trening, og særlig har det vært flere gutter enn jenter i idrettslagene. De siste årene har vi sett en tendens til at flere jenter trener på andre arenaer (utenfor idrettslagene), slik at det i dag er små kjønnsforskjeller i trening samlet sett.

I mange idretter stilles det store krav til utstyr og deltakelse, og det kan koste en god del å være med. Dette kan være en utfordring for å nå det overordnede målet for norsk idrett: «idrett for alle».

Dagens ungdom er opptatt av trening

Hvor ofte trener du?

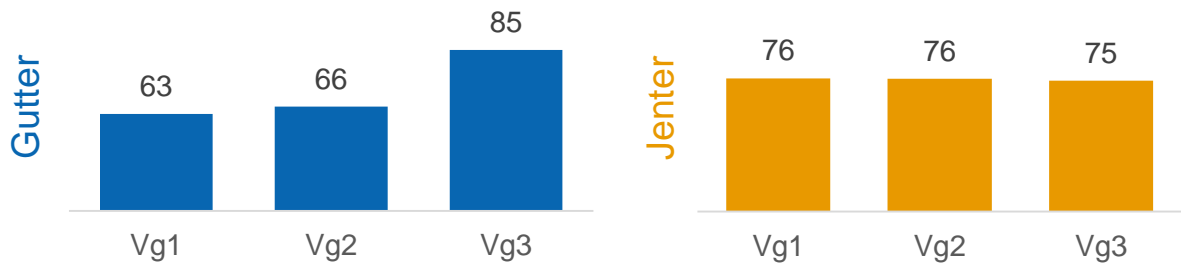
Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

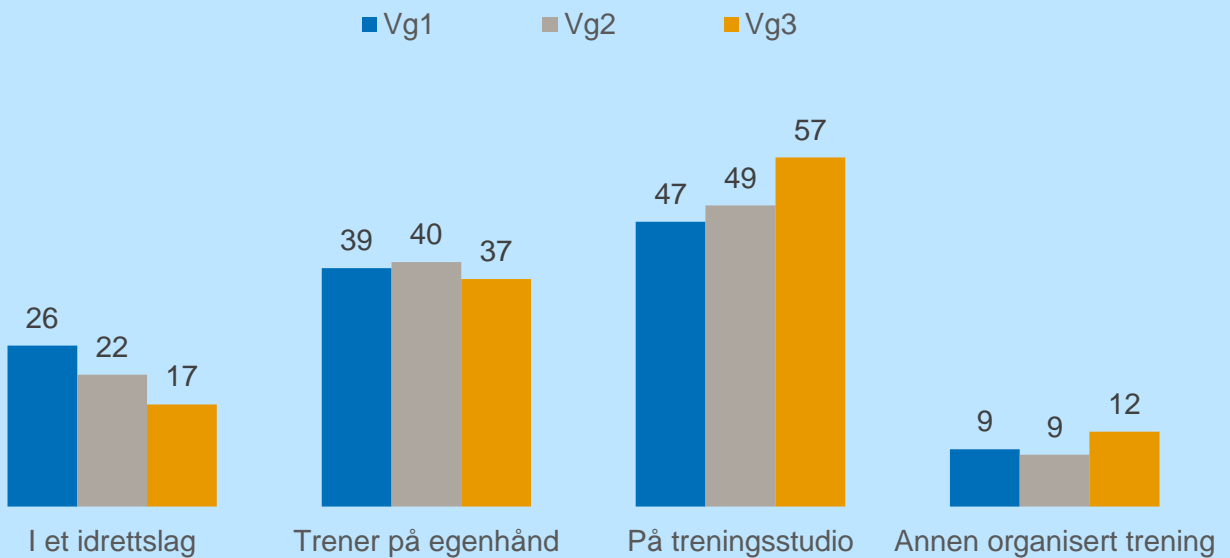
■ Aldri eller sjelden ■ 1-3 ganger i mnd ■ 1-2 ganger i uka ■ 3-4 ganger i uka ■ Minst 5 ganger i uka

Prosentandel som trener minst én gang i uka

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

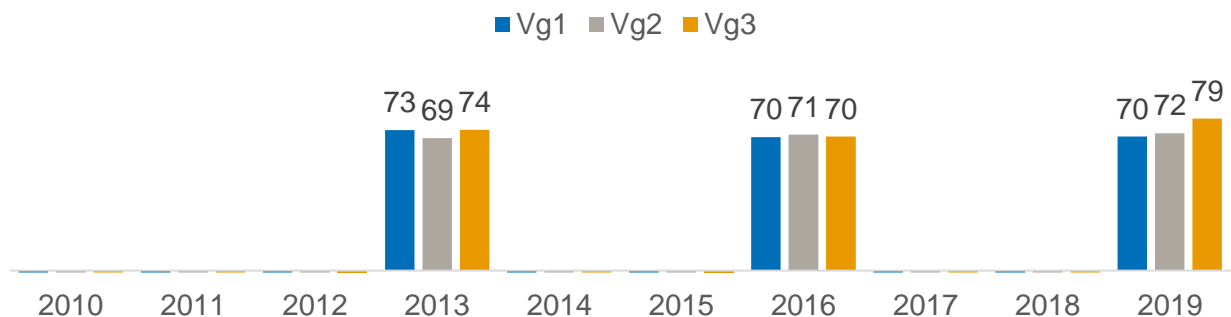

Prosentandel som trener minst én gang i uka

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som trener minst én gang i uka

Egenvurdert helse er en viktig indikator for sykkelighet og bruk av helsetjenester, og anvendes til å overvåke befolkningens helsestatus over tid.

Livsstilsvaner etableres ofte i ungdomsårene og kan ha betydning for helse både i ungdomstiden og senere i livet. Andelen som røyker blant unge i Norge har gått ned, og flere av røykerne, særlig blant gutter, har gått over til snus. Nedgang ser man også i alkoholforbruk.

På videregående er det bare rundt en av ti som sier at de sjelden eller aldri er fysisk aktive. Imidlertid synker aktivitetsnivået med alderen. Jenter er mindre fysisk aktive enn gutter. Tilbudet av skjermbaserte aktiviteter har økt med årene, og fremstår som et bekymringsfullt alternativ til fysisk aktivitet.

Det er samtidig generelt større fokus på helse i dag enn tidligere, og i en del ungdomsmiljøer har det å være sunn blitt

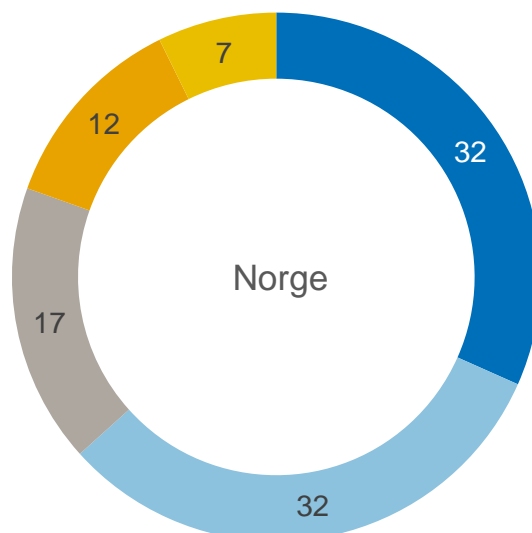
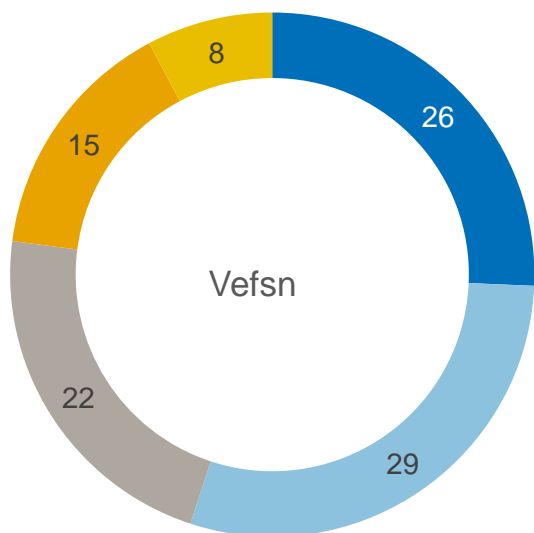
«in». Større kunnskap om risikofaktorer har gjort at vi i dag er mer opptatt av å forebygge dårlig helse. Samtidig har vi sannsynligvis blitt flinkere til å kjenne etter hvordan vi har det.

Ungdata viser at de fleste unge er fornøyd med egen helse. Generelt er jenter litt mer misfornøyd enn gutter. Det er også en tendens til flere som er misfornøyd med egen helse blant de eldste tenåringene.

De fleste er fornøyd med egen helse

Hvor fornøyd er du med helsa di?

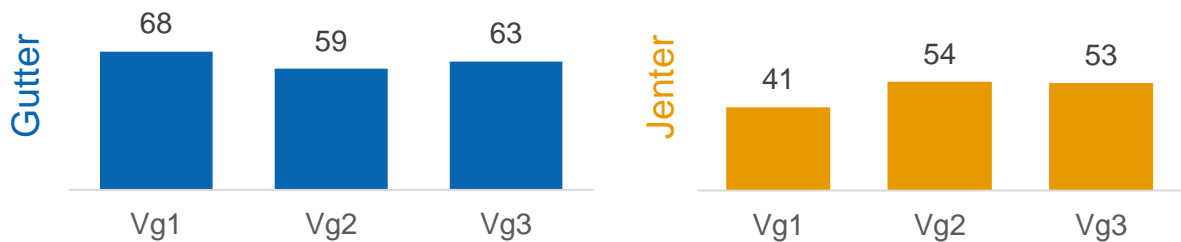
Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

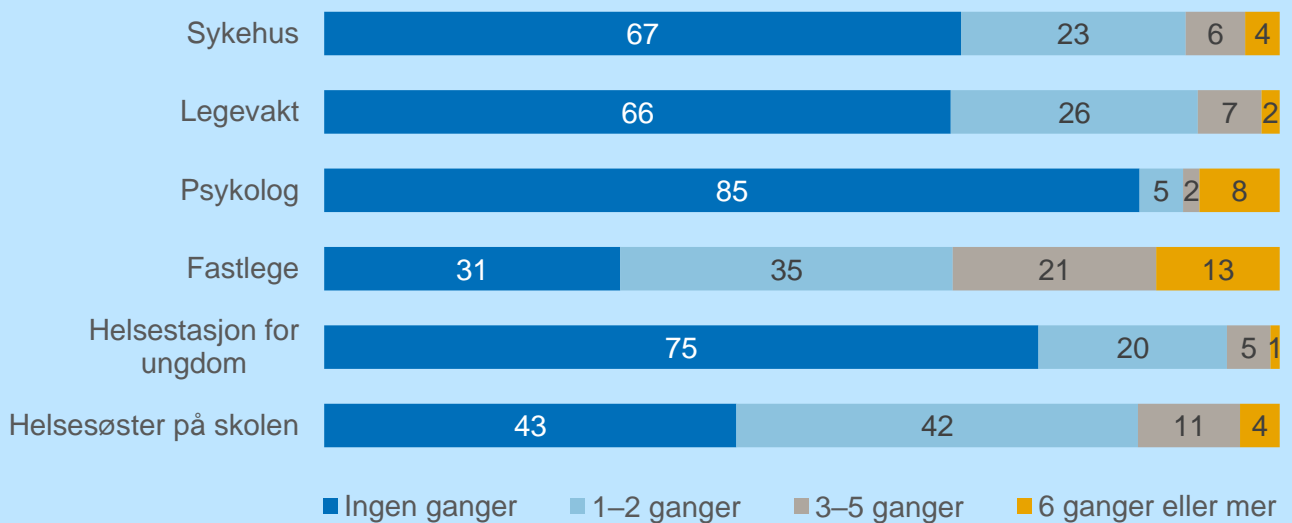
■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken fornøyd eller misfornøyd ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

Prosentandel som er fornøyd med helsa si

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

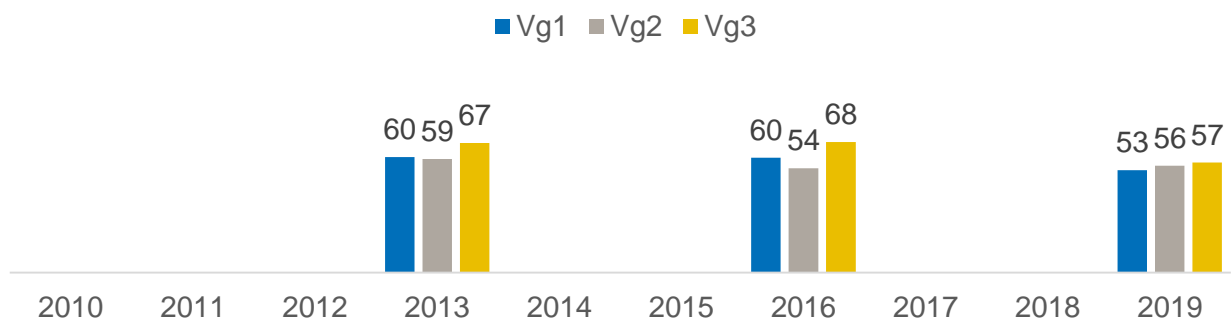

Bruk av helsetjenester – antall ganger siste året

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som er fornøyd med helsa si

Seksuell helse

De fleste utforsker sin seksualitet og gjør sine første seksuelle erfaringer i løpet av ungdomstiden. For ungdom, som for voksne, har seksuelle erfaringer som regel en positiv side preget av spenning, lyst og glede. Samtidig plasseres ungdoms seksualitet ofte i en risikokontekst. Fordi ungdom er uerfarne seksuelt, kan det være vanskeligere for dem å sette grenser for andres seksuelle tilnærminger. En del unge utsettes også for ulike former for seksuell trakassering og overgrep.

I et helseperspektiv er man bekymret for overføring av kjønnssykdommer og for uønsket graviditet. At tenåringer får barn er imidlertid et svært uvanlig fenomen i Norge, og fra tidlig på 1990-tallet til begynnelsen av 2000-tallet er antall tenåringsfødsler halvert.

Abortstatistikken viser også et lavt antall tenåringsaborter. Dette kan forklares med at ungdom i dag både har mer kunnskap om og bedre tilgang til prevensjonsmidler

enn tidligere ungdomsgenerasjoner.

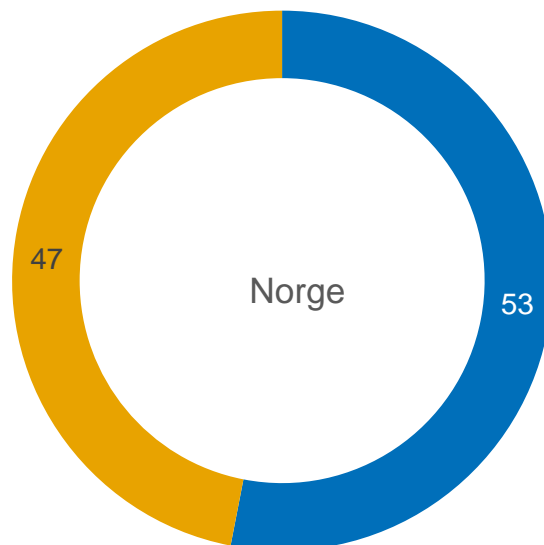
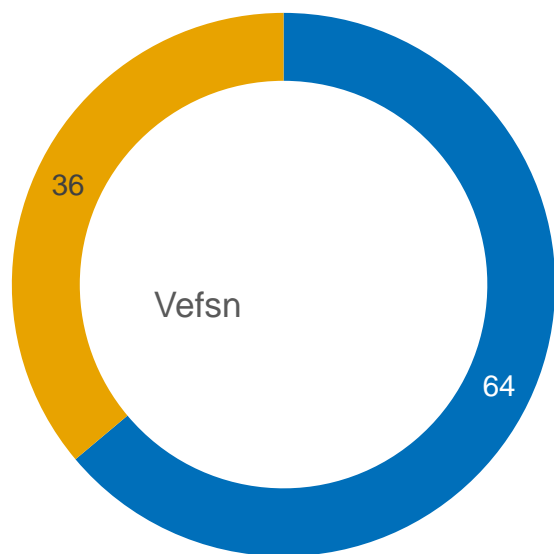
I 2017 ble spørsmål om seksualitet tatt med i den obligatoriske delen av Ungdata. Spørsmålene er kun stilt til elever på videregående.

Resultatene viser at rundt halvparten av elevene på videregående har hatt samleie med noen, og andelen øker fra VG1 til VG3. Det er generelt flere jenter enn gutter som debuterer i løpet av videregående, men kjønnsforskjellen er ikke stor. Omtrent to av tre brukte prevensjon første gang de hadde samleie.

Rundt halvparten av elevene på videregående har hatt samleie med noen

Har du hatt samleie med noen?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge*

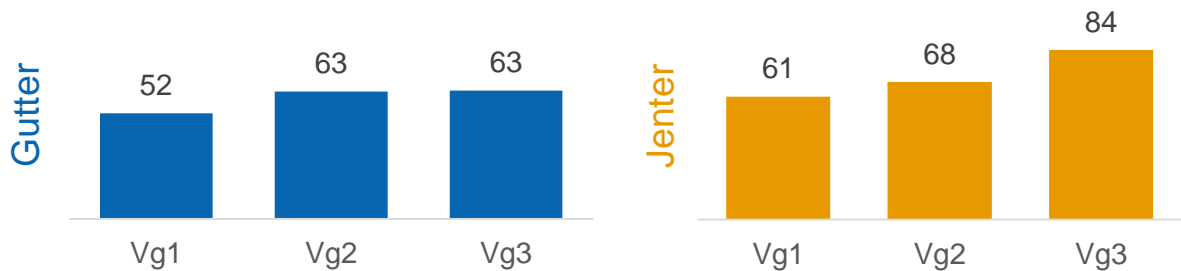
■ Ja

■ Nei

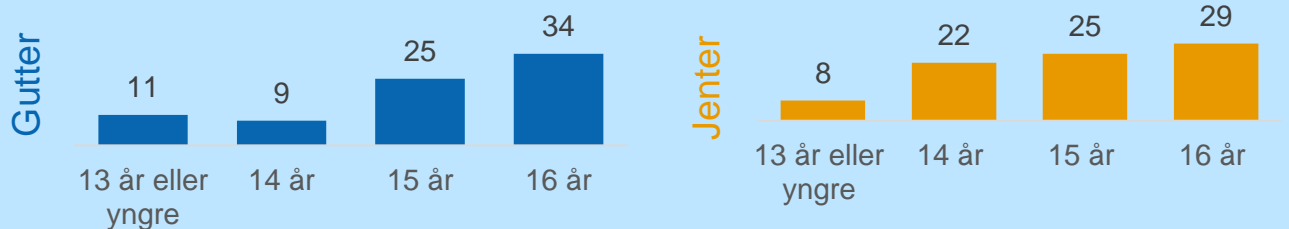
Prosentandel som har hatt samleie med noen

Blant gutter og jenter, og på ulike klasstrinn

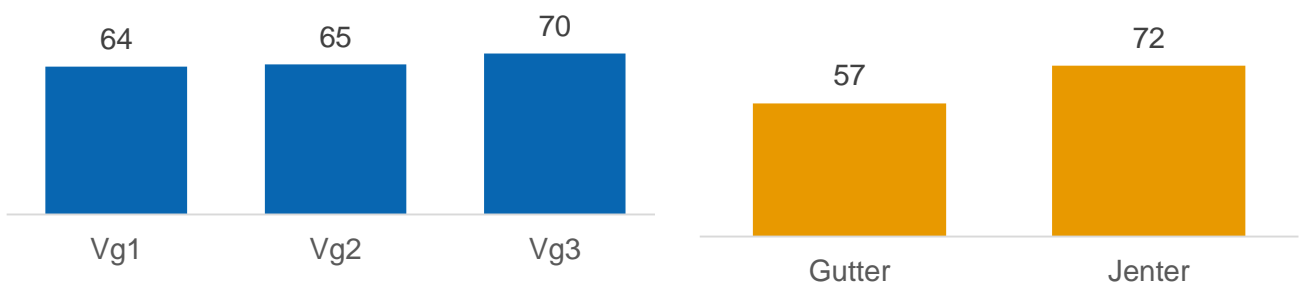
Hvor gammel var du da du hadde samleie første gangen?

Prosentandel blant de som har hatt samleie. Figuren viser kun de som har hatt samleie før fylte 17 år

Prosentandel som brukte prevensjon første gang de hadde samleie

Blant gutter og jenter, og på ulike klasstrinn

Kosthold

Ungdomstiden er preget av at kroppen utvikler seg raskt og behovet for næringsstoffer øker. Det vi spiser og drikker påvirker helsa vår. Et sunt kosthold og god ernæring kan redusere risiko for en rekke sykdommer, og er avgjørende for vekst og utvikling i ungdomstiden. Gode kostholdsvaner etableres også tidlig og tas med videre i livet.

Folkehelseinstituttet anbefaler at et sunt kosthold blant annet bør inneholde grove kornprodukter, grønnsaker, frukt, fisk, fugl og kjøtt. Samtidig bør inntaket av sukker reduseres.

Større autonomi fra foreldre og bedre tilgang til penger, gjør at ungdom har mer kontroll over eget kosthold enn da de var barn. Fristelsene er store og for mange er det lett å velge usunne drikke- og matvarer.

Spørsmål om kosthold kom for første gang inn i Ungdatas grunnmodul i 2017. Ungdata

viser at det er stor variasjon i ungdoms kosthold. For eksempel spiser en av tre ungdommer frukt og grønt hver dag, samtidig som en god del sjelden får i seg slike matvarer.

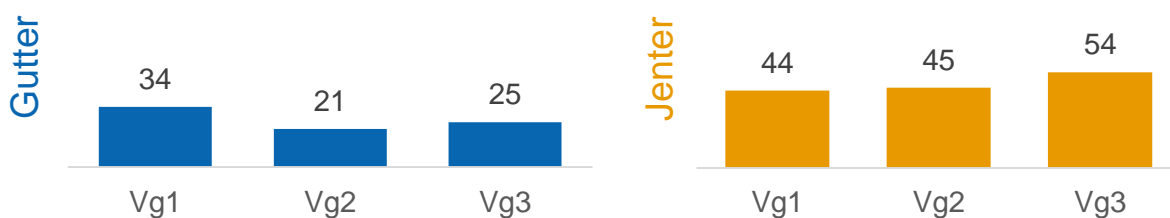
Flertallet av ungdom spiser fisk til middag eller som pålegg minst en gang i uka. Det samme gjelder kjøttdeigbaserte produkter, som pølser og hamburgere.

De fleste spiser godteri eller snacks hver uke, men det er få som gjør dette mange ganger i uka. Det er noen flere jenter enn gutter som jevnlig spiser godteri.

Stor variasjon i ungdoms kosthold

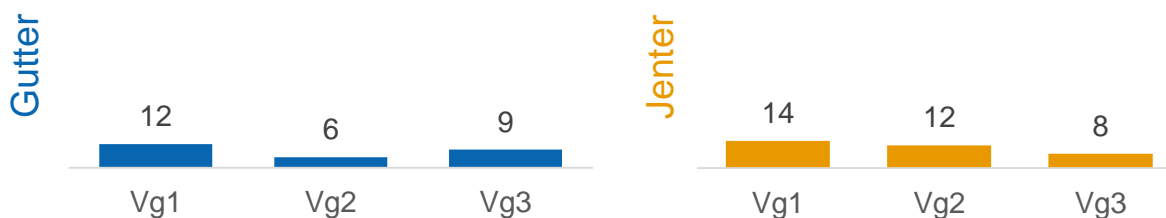
Andel som spiser frukt og bær minst fire ganger i uka

Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

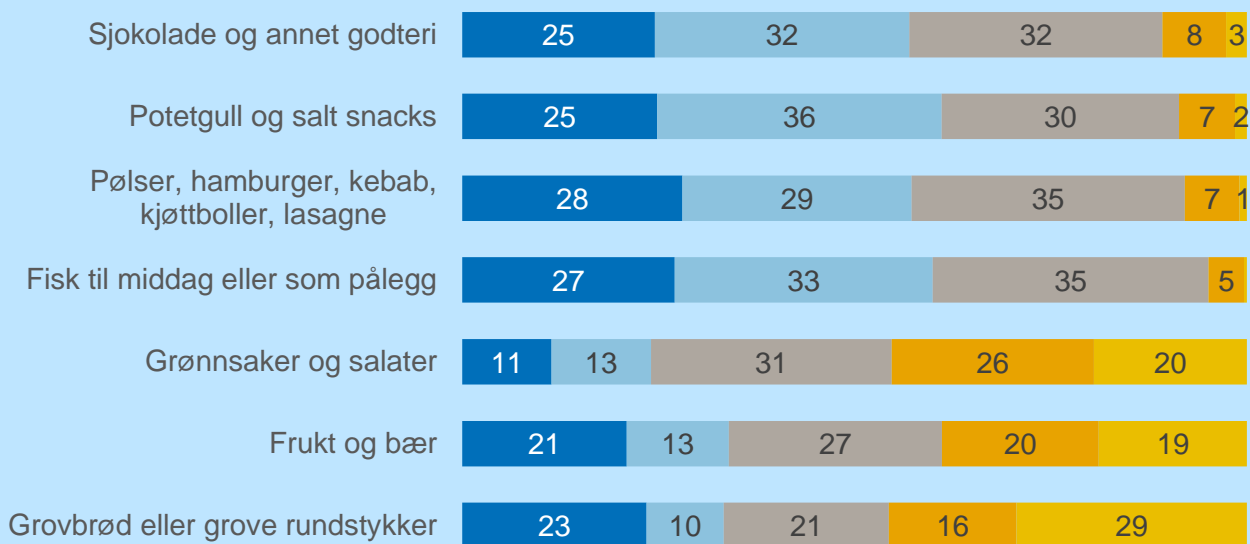

Andel som spiser godteri minst fire ganger i uka

Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

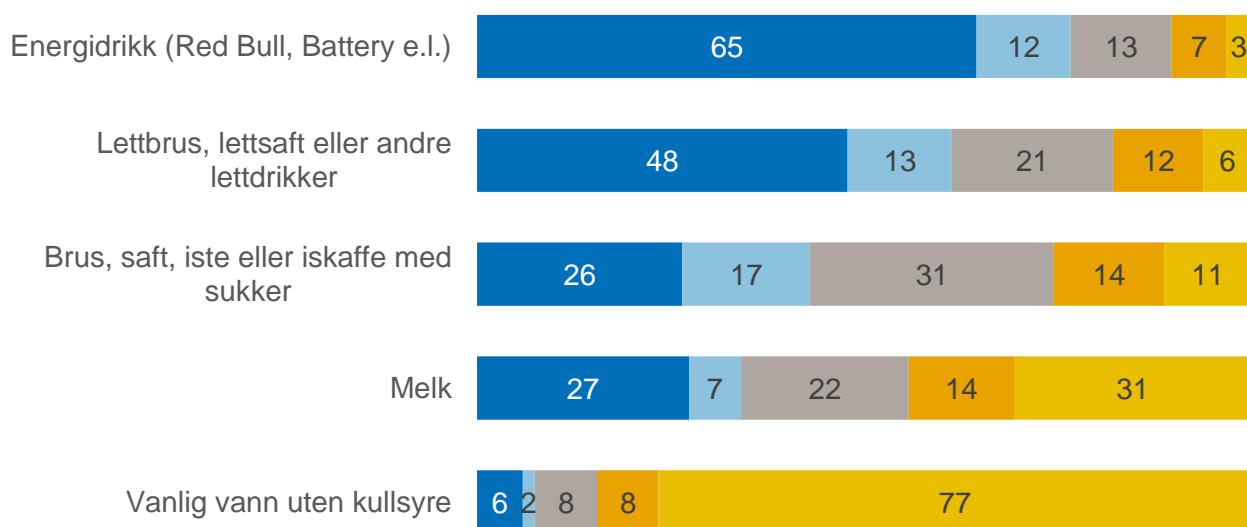

Hvor ofte ungdom spiser...

■ Mindre enn én gang i uka ■ 1 gang i uka ■ 2-3 ganger i uka ■ 4-6 ganger i uka ■ Hver dag

Hvor ofte ungdom drikker...

■ Mindre enn én gang i uka ■ 1 gang i uka ■ 2-3 ganger i uka ■ 4-6 ganger i uka ■ Hver dag

Fysiske plager

Verdens helseorganisasjon definerer helse som en «tilstand av fullkommen fysisk, psykisk og sosial velvære - ikke bare fravær av sykdom eller svakhet». God fysisk helse innebærer å ha en frisk og sunn kropp, være i fysisk aktivitet, ha god ernæring og å få tilstrekkelig med hvile.

Selv om ungdom generelt har god fysisk helse, er det likevel mange som sliter med ulike typer plager i hverdagen. Ungdata kartlegger en del psykosomatiske plager, og resultatene viser at de aller fleste er plaget av dette fra tid til annen. De mest utbredte plagene er hodepine, magevondt og smerter i nakke, skulder, ledd og muskulatur. For de fleste skjer dette bare noen få ganger.

Likevel er det på landsbasis i underkant av 10 prosent av guttene og rundt 20 prosent av jentene som daglig er plaget av hodepine, magesmerter, rygg smerter eller andre typer psykosomatiske problemer.

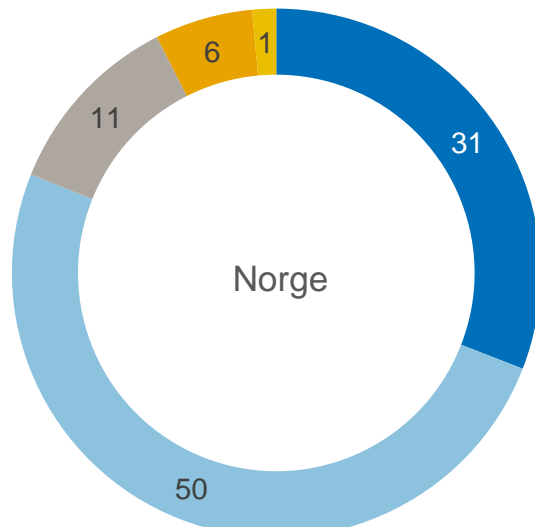
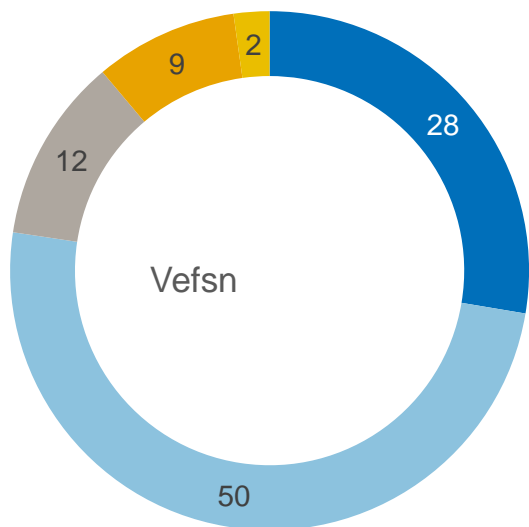
Jentene er altså betydelig mer utsatt enn guttene. For guttene endrer omfanget av helseplager seg lite gjennom ungdomsårene, mens det blant jenter er en betydelig økning i begynnelsen av tenårene for deretter å flate ut på videregående.

Det er samtidig langt flere jenter enn gutter som jevnlig bruker reseptfrie medikamenter som Paracet o.l.

En god del ungdom sliter daglig med fysiske helseplager

Hvor ofte bruker du reseptfrie medikamenter?

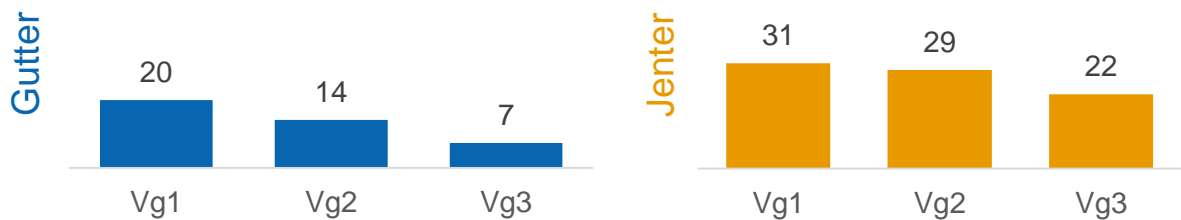
Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

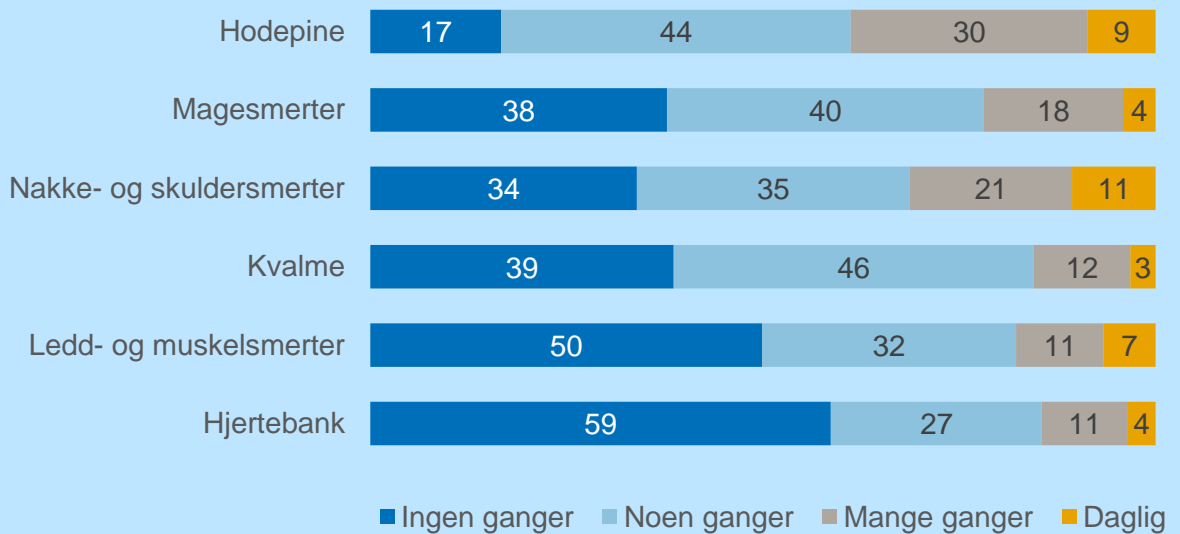
■ Ingen ganger ■ Sjeldnere enn én gang i uka ■ Minst ukentlig ■ Flere ganger i uka ■ Daglig

Prosentandel som bruker reseptfrie medikamenter ukentlig eller daglig

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

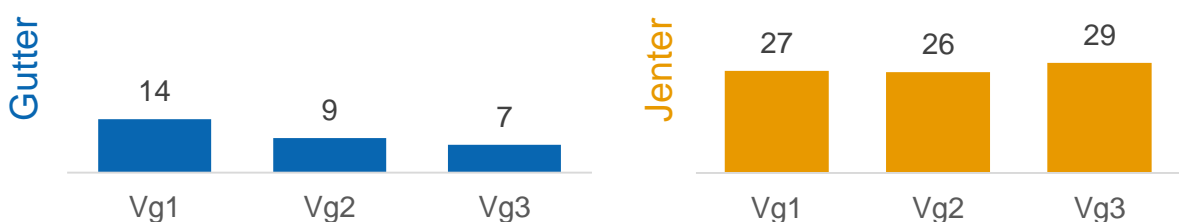

Hvor mange som har hatt ulike plager siste måned

Prosentandel som daglig sliter med én eller flere av plagene som er vist i figuren over

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Psykisk helse

Ungdomstiden er en periode som byr på store omveltninger – både kroppslig og mentalt. De unge skal finne ut hvem de er og hva de står for, og møter nye krav og forventninger. Derfor er det helt naturlig at mange kjenner på at hverdagen kan være vanskelig i blant. Mange unge sliter psykisk i perioder. For de fleste er de psykiske plagene forbigående, men for noen blir de varige.

De siste årene har vi sett en økning i andelen unge som rapporterer om lettere psykiske helseplager i spørreundersøkelser. Noen mener at økt individualisering i samfunnet og et sterkere prestasjonspress i for eksempel skolen, har bidratt til denne utviklingen. Andre mener at økningen kan skyldes større åpenhet og oppmerksomhet om denne typen plager. Her gir forskningen ingen klare svar.

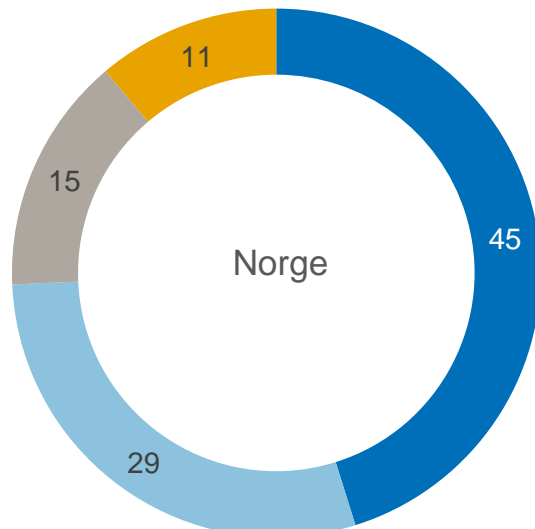
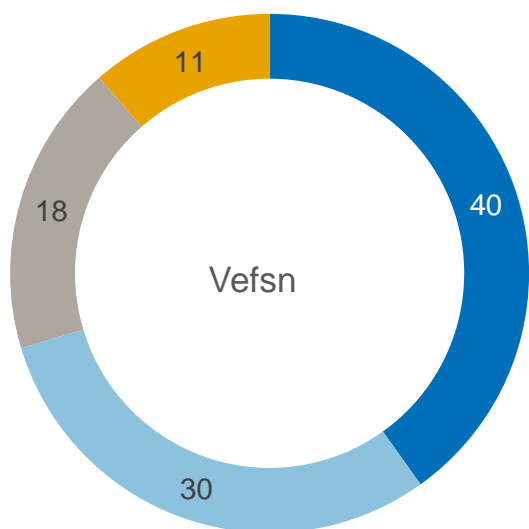
Det vi derimot vet er at depresjons- og angstsymptomer er de vanligste plagene

blant ungdom. Jenter er mer plaget og oppsøker oftere hjelp enn gutter. Konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte øker risikoen for slike plager. Flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse.

I Ungdata måles psykiske helseplager gjennom spørsmål som skal fange opp ulike former for depressive symptomer. Ungdommene som rapporterer om at de er mye plaget av flere slike symptomer, regnes som å ha et «høyt nivå». På landsbasis er det rundt 20 prosent av elevene på videregående som tilfredsstillende dette kriteriet. Det er langt flere jenter enn gutter som er mye plaget og omfanget øker en god del gjennom årene på ungdomsskolen, for så å være mer stabilt på videregående.

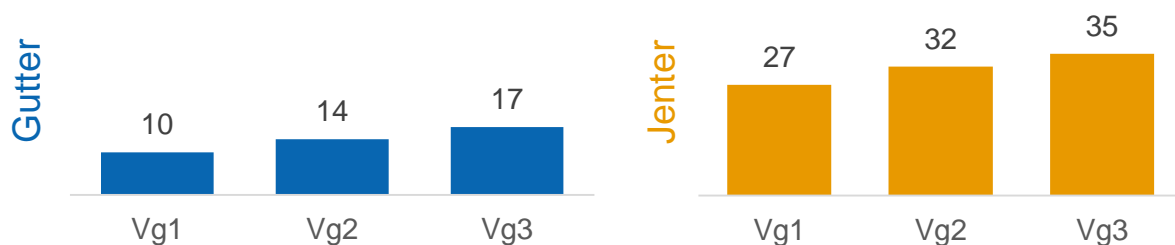
Har du vært plaget av ensomhet i løpet av siste uke?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

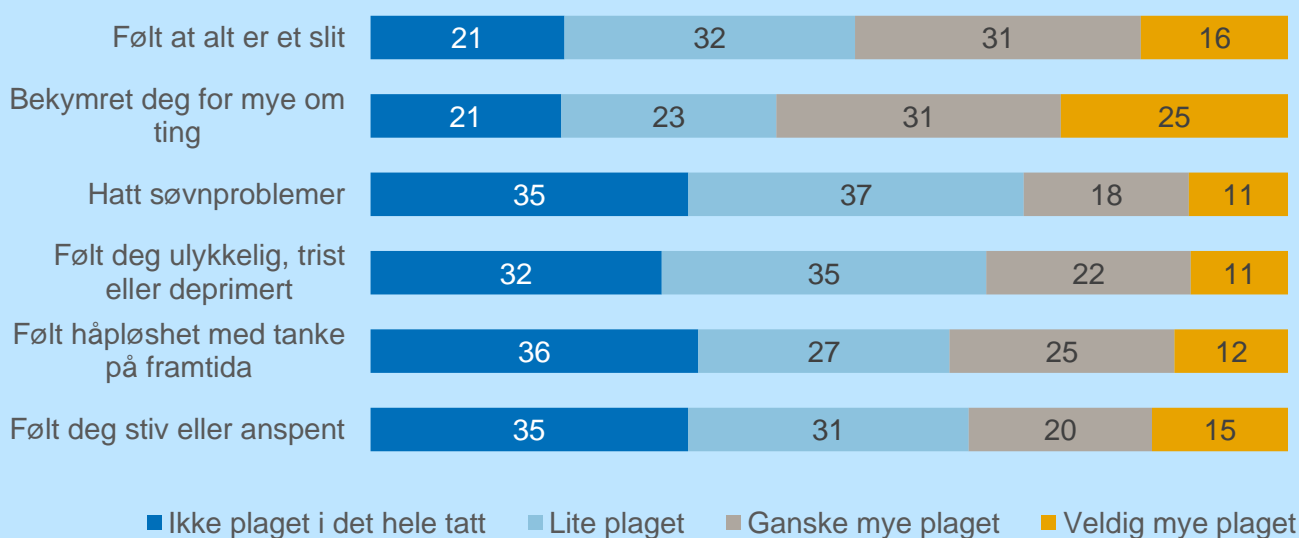

■ Ikke plaget i det hele tatt   ■ Lite plaget   ■ Ganske mye plaget   ■ Veldig mye plaget

Prosentandel som er mye plaget av depressive symptomer Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

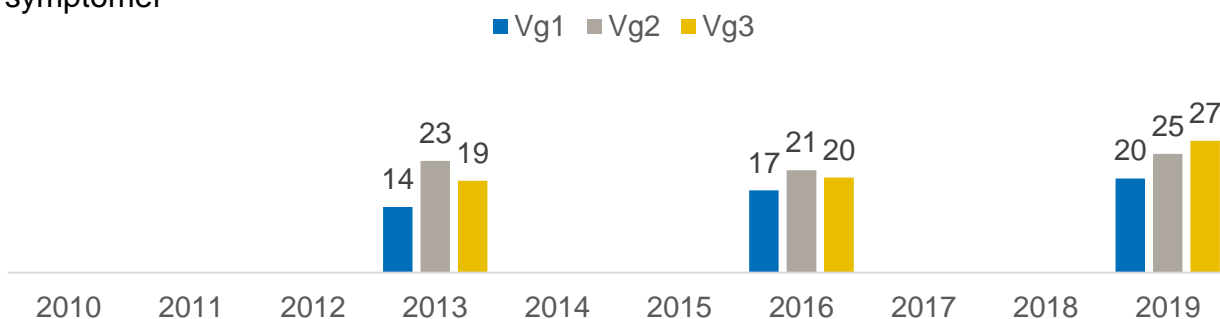

Hvor mange som har hatt ulike plager siste uke

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som er mye plaget av depressive symptomer

Selvbilde

Selvbildet er en viktig del av identiteten vår, og handler om hvordan vi ser på oss selv, både på godt og vondt. Ungdommer som har det bra, har ofte et positivt selvbilde.

Selvbildet blir utviklet gjennom hele livet, og påvirkes av et bekreftende samspill med andre. Positive tilbakemeldinger kan bidra til et positivt selvbilde, mens stadig kritikk kan medvirke til å gi et negativt selvbilde.

Det er ikke uvanlig å føle seg usikker fra tid til annen. Ungdomstiden handler om å bli kjent med seg selv og finne ut av hva man står for. Man er gjerne ekstra var for andres kommentarer og syn på seg selv.

Forskning har vist at det er en sammenheng mellom negativt selvbilde og problemer som spiseforstyrrelser, angst og depresjon.

Selvbildet er også påvirket av hvor fornøyd ungdom er med kroppen sin og sitt eget utseende.

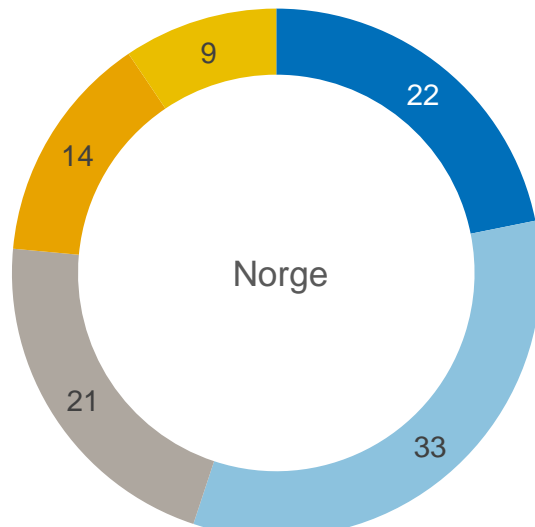
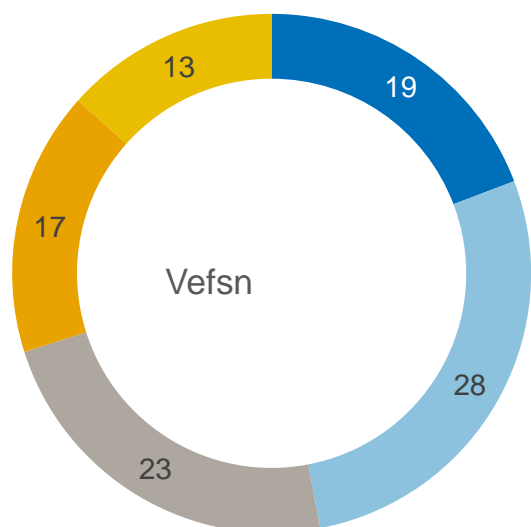
Generelt viser Ungdata at det store flertallet av norske ungdommer er ganske godt fornøyd med hvordan de selv er.

Samtidig er det en god del variasjon i ungdommenes vurderinger, og på spørsmål om hvor fornøyd ungdom er med eget utseende er det nokså mange som er direkte misfornøyd.

Kjønnsforskjellene er betydelige, jentene er langt mindre fornøyd med seg selv, sitt eget utseende og måten de lever livet sitt på enn guttene.

Hvor fornøyd er du med utseendet ditt?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

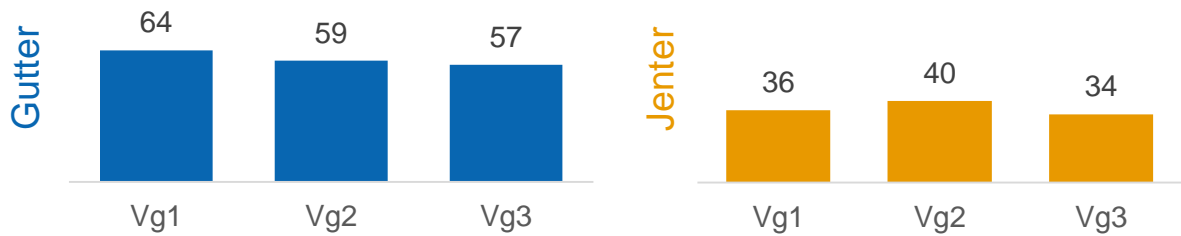

■ Svært fornøyd ■ Litt fornøyd ■ Verken fornøyd eller misfornøyd ■ Litt misfornøyd ■ Svært misfornøyd

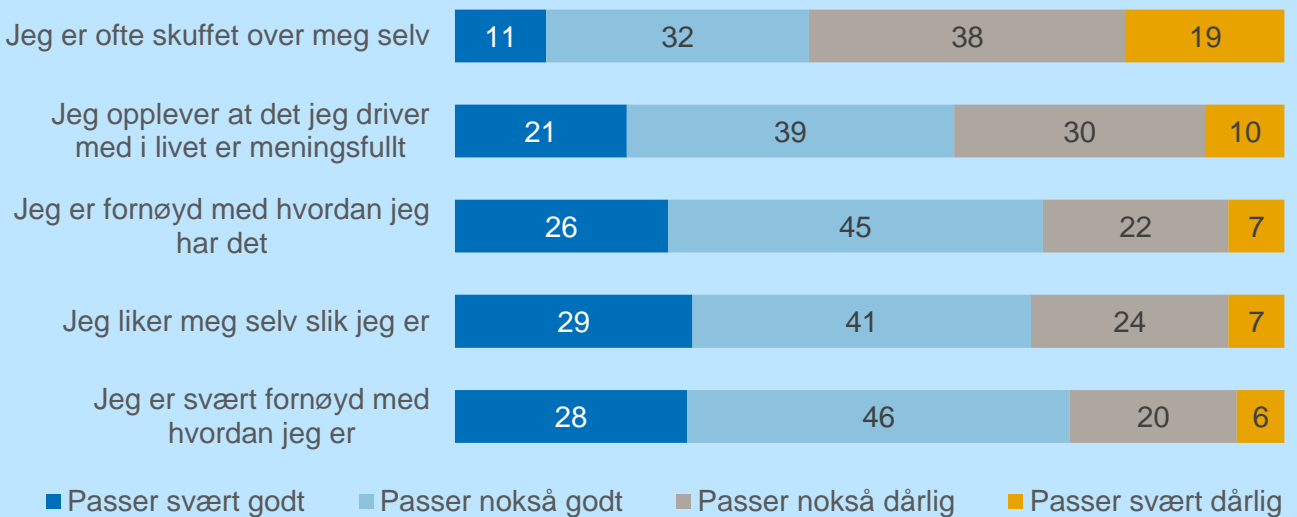

Prosentandel som er fornøyd med utseendet sitt

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

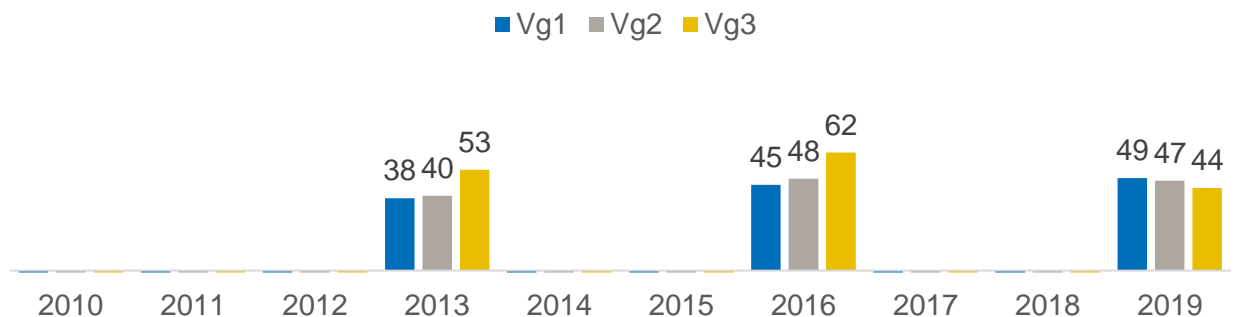

Hvor godt ulike utsagn om selvbilde passer på de unge

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som er fornøyd med utseendet sitt

Tobakk

I løpet av de siste 20–25 årene har kampen mot røyking blitt intensivert. I 1996 ble aldersgrensen for kjøp av tobakk hevet fra 16 til 18 år. I perioden 2004 til 2013 ble Røykeloven ytterligere skjerpet. Tiltakene har ført til en nedgang i andelen dagligrøykere som nærmest er uten sidestykke i norsk sosialhistorie. Andelen røykere både blant ungdom og voksne har gått markant ned fra årtusenskiftet til i dag.

Parallelt har det skjedd nokså dyptgripende endringer i synet på røyking – også blant de unge. Røyking var tidligere en viktig markør for voksenhet og var forbundet med en viss status. I dag gir røyking derimot liten status og respekt i de fleste ungdomsmiljøer.

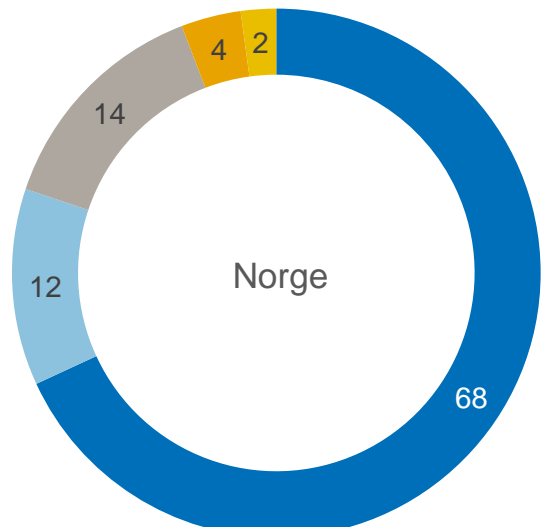
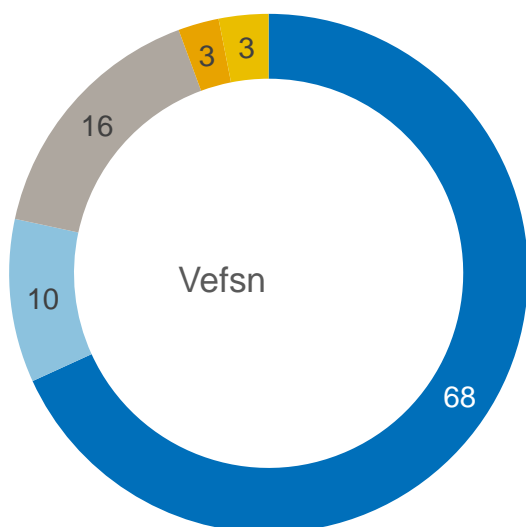
Den internasjonale WHO-undersøkelsen «Helsevaner blant skoleelever», viser at tobakksrøyking er langt mindre utbredt blant norske elever enn blant ungdom i de fleste av de 40 landene som deltar i undersøkelsen.

Ungdata viser at det er få som røyker daglig og det er heller ikke så mange som røyker ukentlig. Nesten syv av ti elever på videregående skole sier at de aldri har røykt og bare noen få prosent sier de røyker daglig. På videregående er det imidlertid flere som bruker snus og på slutten av videregående sier i overkant av 20 prosent at de snuser daglig eller ukentlig.

Det er få som røyker på videregående, men snusing er mer utbredt

Røyker du?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

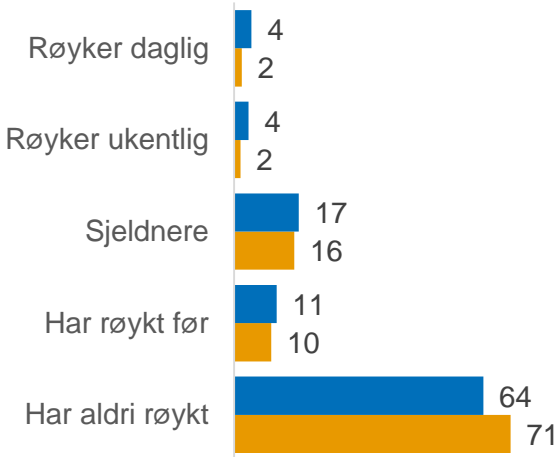
- Har aldri røykt
- Røyker sjeldnere enn én gang i uka
- Røyker daglig

- Har røykt før, men har sluttet helt nå
- Røyker ukentlig, men ikke hver dag

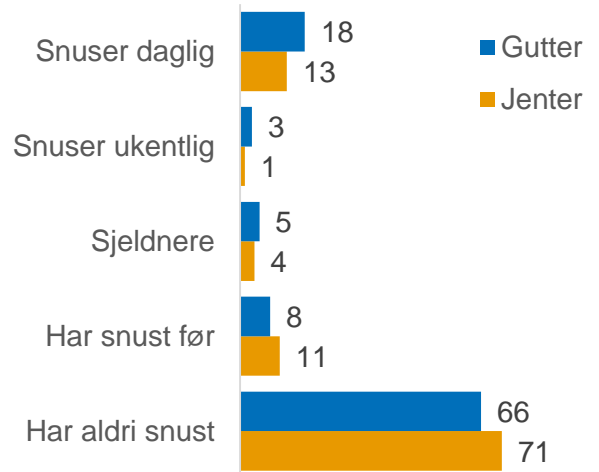
Prosentandel som røyker eller snuser

Blant gutter og jenter

Røyker du?

Snuser du?

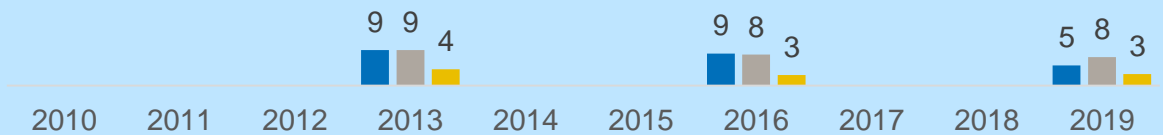

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som bruker tobakk jevnlig

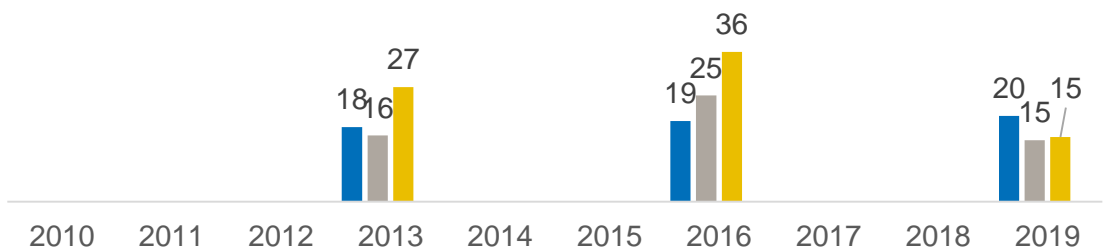
■ Vg1 ■ Vg2 ■ Vg3

Røyk

Snus

■ Vg1 ■ Vg2 ■ Vg3

Alkohol

For mange innebærer eksperimentering med og bruk av alkohol en symbolsk markering av overgangen fra barn til ungdom. I løpet av videregående blir de fleste også gamle nok til selv å kjøpe alkohol.

Å drikke i ungdomsalderen er dessuten sammenvevd med vennskap, flørting og en sosial livsstil. Unge som drikker alkohol midt i tenårene, har som regel mange venner og et aktivt sosialt liv.

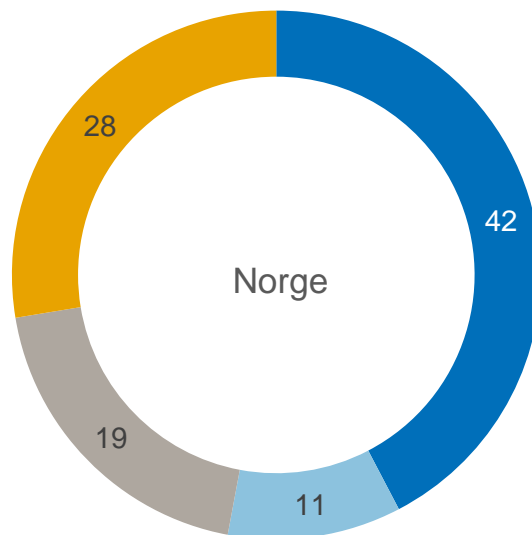
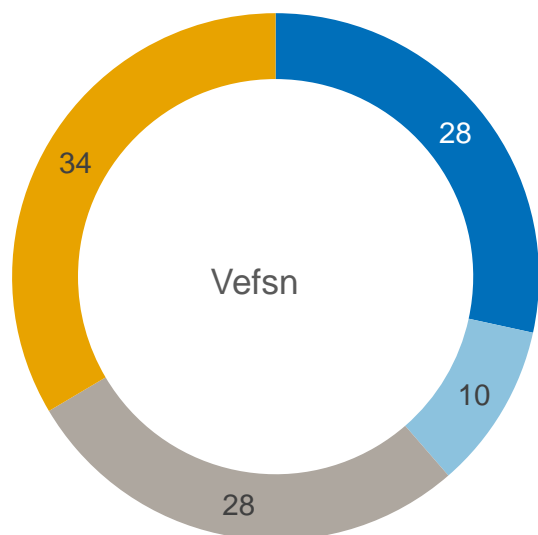
Samtidig vet vi at det å drikke alkohol gir risiko for akutte skader, og ungdom som begynner å drikke tidlig, har i mange tilfeller et atferdsmønster der andre typer antisosial atferd og bruk av tyngre rusmidler inngår. Ungdom i en slik situasjon har gjerne et mer trøblete forhold til skolen og til foreldrene enn andre. De begår mer kriminalitet, har dårligere psykisk helse og får oftere problemer senere i livet.

Ungdata viser at det er stor variasjon i hvor gamle ungdom er når de begynner å drikke alkohol. I starten av videregående har litt under halvparten vært tydelig beruset, men denne andelen øker til nesten åtte av ti i VG3. Tallene fra de siste årene tyder på at det har vært en utflating i bruken av alkohol. Det har derimot vært en viss økning i andelen som har vært beruset, særlig blant guttene. Det er generelt små forskjeller i alkoholvaner mellom gutter og jenter.

Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående

Hvor mange ganger har du drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset i løpet av siste år?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

■ Ingen ganger

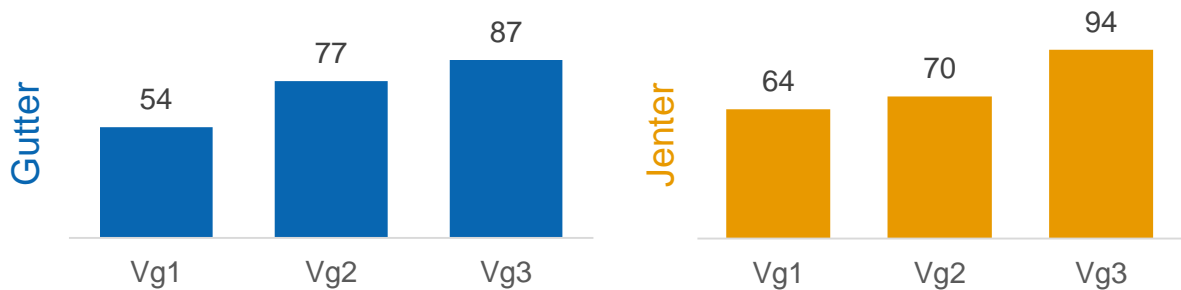
■ 1 gang

■ 2-5 ganger

■ 6 ganger eller mer

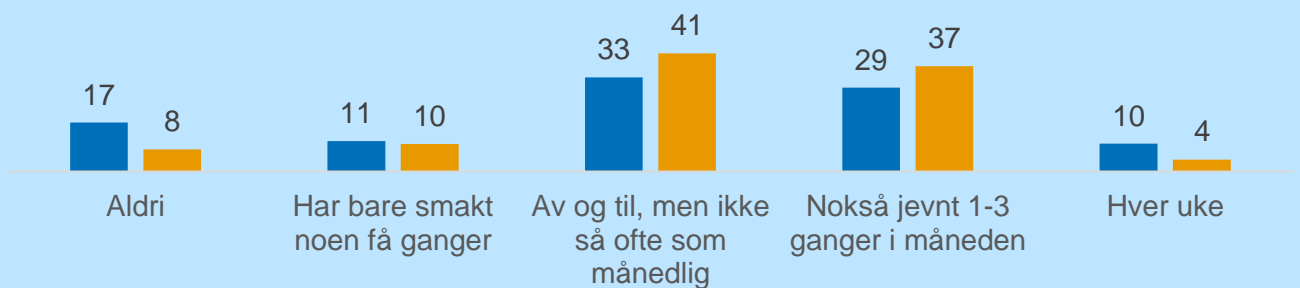
Prosentandel som har vært tydelig beruset siste år

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Hender det at du drikker noen form for alkohol?

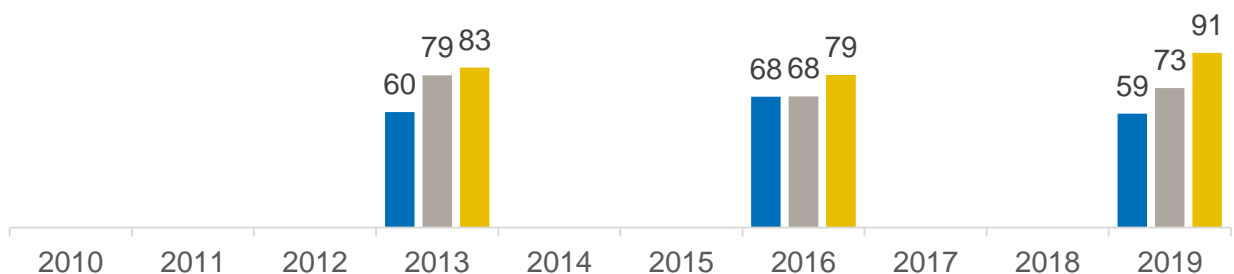
■ Gutter ■ Jenter

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som har vært tydelig beruset siste år

■ Vg1 ■ Vg2 ■ Vg3

Hasj

Bruk av narkotiske stoffer er ulovlig og blir til dels sterkt fordømt. Om det å prøve hasj eller marihuana – isolert sett – er farligere enn å debutere tidlig med alkohol er i dag omdiskutert. Det at alkohol er et legalt og sosialt akseptert rusmiddel, mens hasj og andre narkotiske stoffer er forbudt, utgjør uansett en viktig forskjell. Både rusmiddelbrukerens egen forståelse og omverdenens fortolkning og reaksjon, påvirkes av om stoffet er lovlig eller ikke. Unge som bruker illegale rusmidler, har krysset en ekstra grense.

Ungdata viser at i overkant av en av ti elever på videregående har erfaringer med hasj og marihuana. Bruken av hasj øker betydelig fra VG1 til VG3. Fra 2015 har det vært en markert økning i hasjbruk blant gutter.

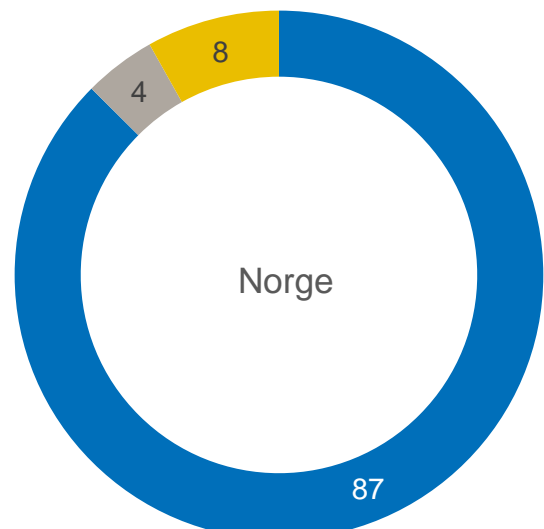
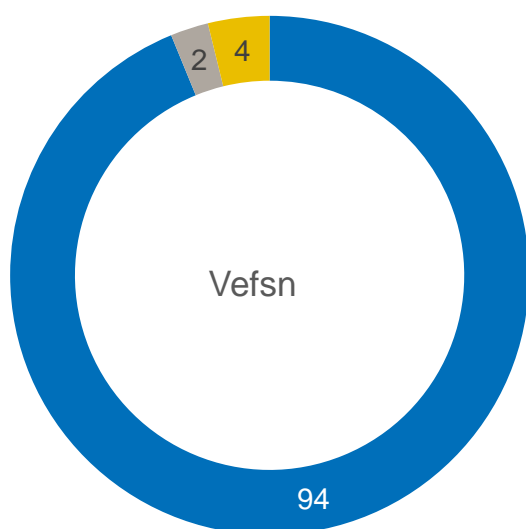
Det er en betydelig kjønnsforskjell i bruken av hasj, hvor gutter bruker det mer enn jenter. Kjønnsforskjellen ser også ut til å øke i løpet av videregående.

Siden 2015 har det vært en liten økning i andelen som har blitt tilbudt hasj. Dette gjelder for begge kjønn, og øker i løpet av videregående.

Samtidig er det en god del flere som blir tilbudt stoffet enn som selv har prøvd det. Som i bruken av hasj er det en betydelig kjønnsforskjell hvor gutter i mye større grad enn jenter blir tilbudt stoffet.

Har du brukt hasj eller marihuana i løpet av siste år?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

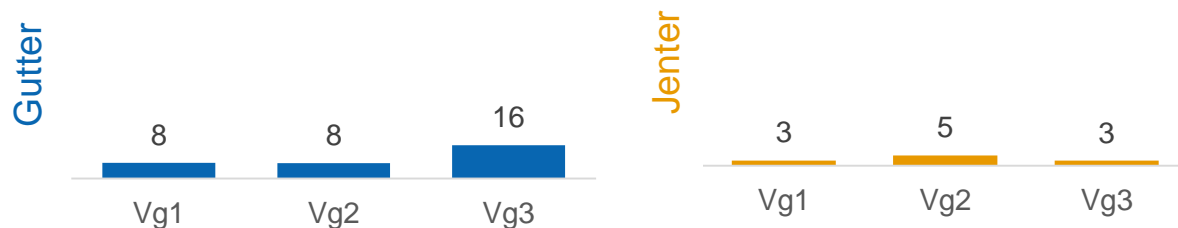
■ Ingen ganger

■ En gang

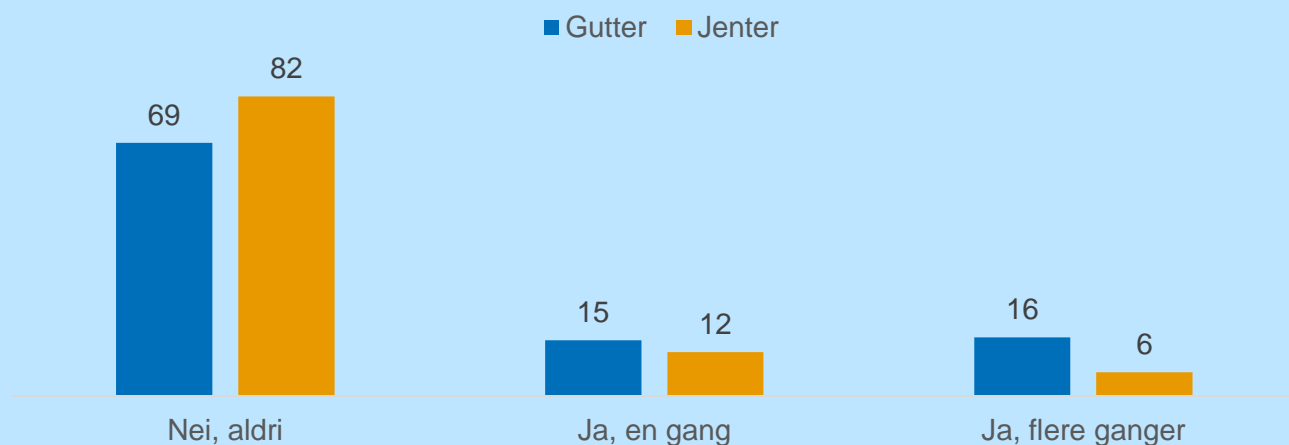
■ To eller flere ganger

Prosentandel av elever på videregående skole som har brukt hasj eller marihuana siste år

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

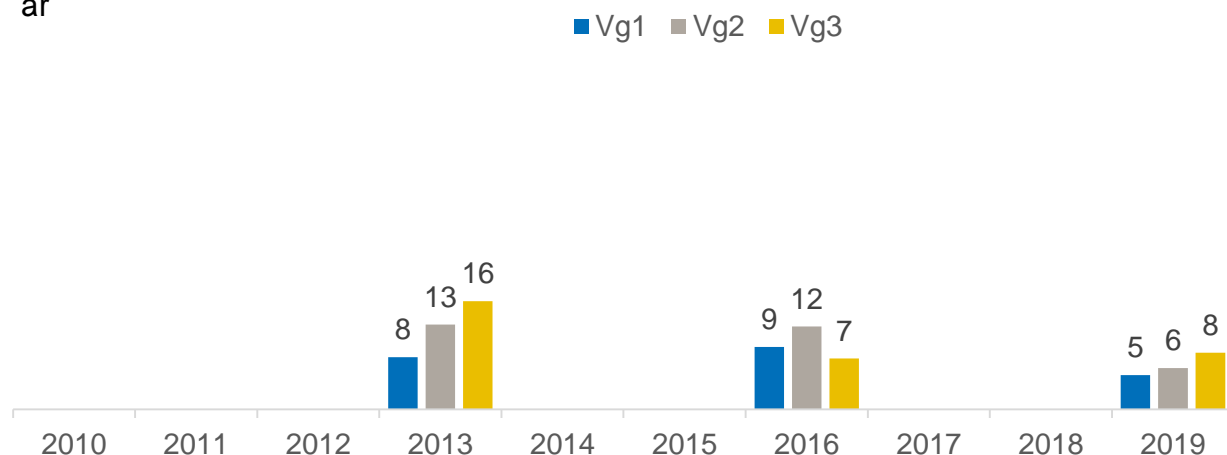

Har du i løpet av siste år blitt tilbudt hasj eller marihuana?

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som har brukt hasj eller marihuana siste år

Mobbing

Mobbing er et alvorlig problem som rammer mange unge. Det kan defineres som gjentatte negative handlinger der én eller flere personer bevisst og med hensikt skader eller forsøker å skade eller tilføre noen ubehag. Som regel er mobbeofrene ute av stand til å ta igjen. Mobbingen kan være fysisk, ved bruk av vold, eller psykisk, som vedvarende utfrysing fra venneflokken.

Mobbing er mest utbredt på barneskolen og avtar i løpet av tenårene. Det er likevel en del som opplever jevnlig å bli fryst ut, utestengt eller plaget også på videregående. Både de som mobber, og de som utsettes for mobbing, er risikoutsatte grupper. Ofrene er særlig utsatt for psykiske og fysiske problemer senere i livet.

I Ungdata måles mobbing på en indirekte måte. På spørsmål om man blir plaget, fryst ut eller truet av andre ungdommer, er det

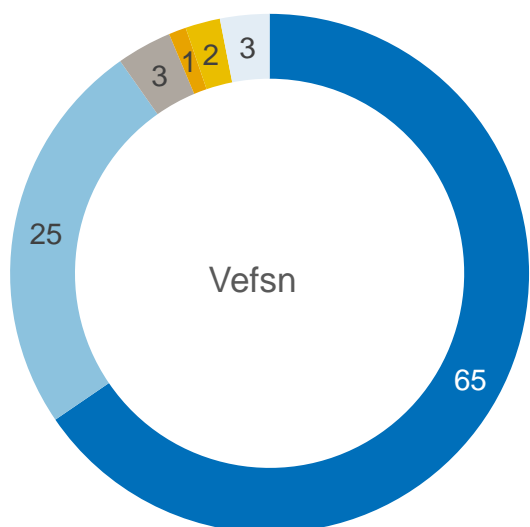
rundt 5 prosent av elever på videregående skole på landsbasis som svarer at de blir utsatt for dette hver 14. dag eller oftere.

En ny type mobbing har blitt mer aktuell de siste årene – digital mobbing. I Ungdata er det relativt få som rapporterer om at de er utsatt for dette. Det ser imidlertid ut til å være noe kjønnsforskjeller i omfanget av digital mobbing hvor jenter utsettes oftere enn gutter.

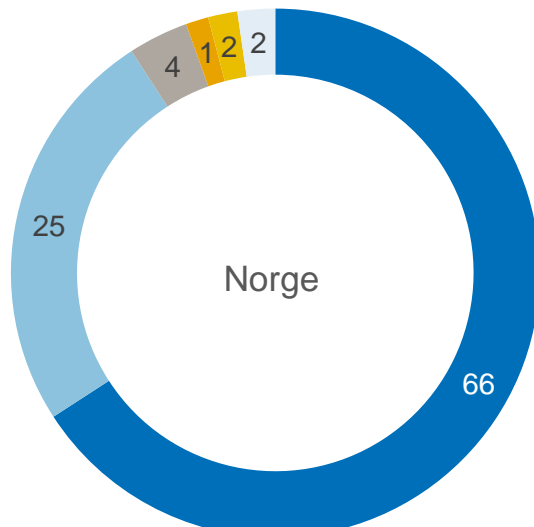
Jenter er mer utsatt for digital mobbing

Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

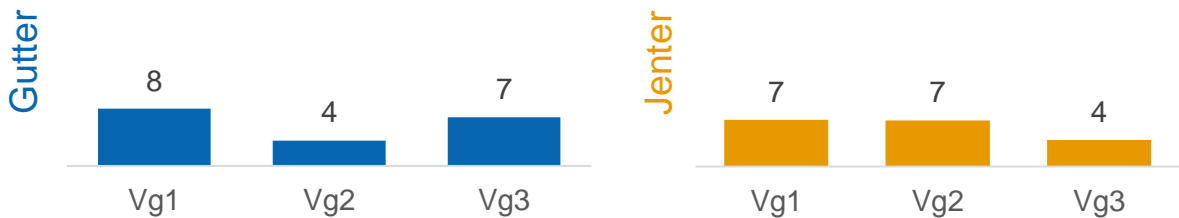
■ Aldri
■ Ja, omtrent én gang i måneden
■ Ja, omtrent én gang i uka

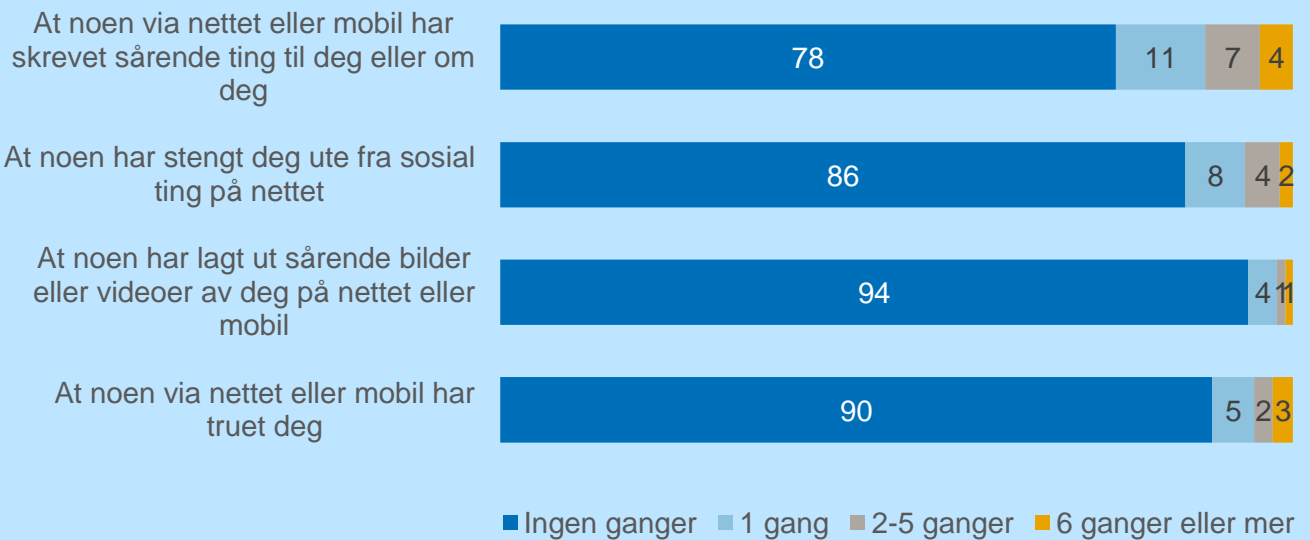
■ Nesten aldri
■ Ja, omtrent hver 14. dag
■ Ja, flere ganger i uka

Prosentandel som blir mobbet minst hver 14. dag Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

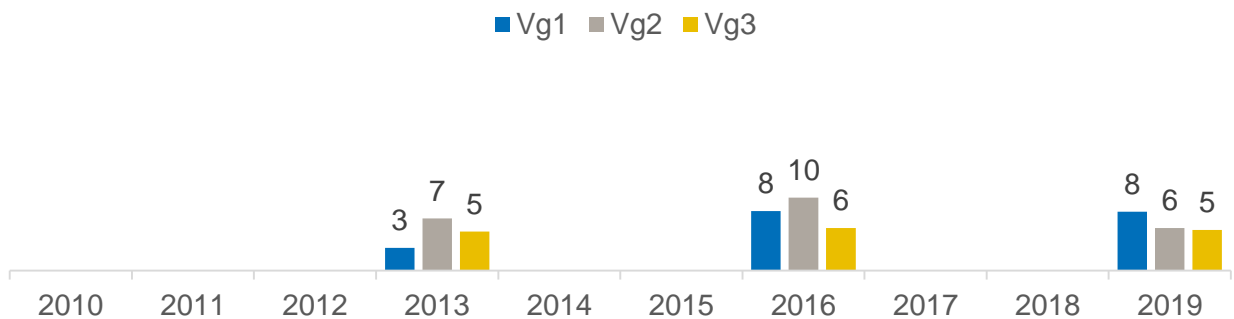

Prosentandel som har opplevd negative ting via nett eller mobil

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som blir mobbet minst hver 14. dag

Vold

Ungdom er oftere involvert i voldsepisoder enn andre aldersgrupper. Volden kan ta ulik form og kan grovt sett deles inn i fysisk, psykisk og seksuell vold.

Gjerningspersonene kan være både voksne og jevnaldrende.

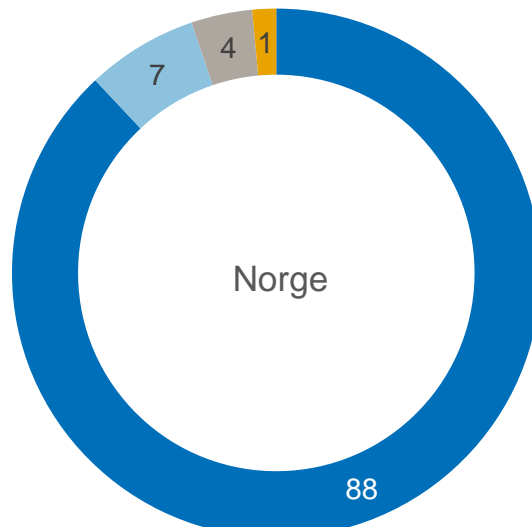
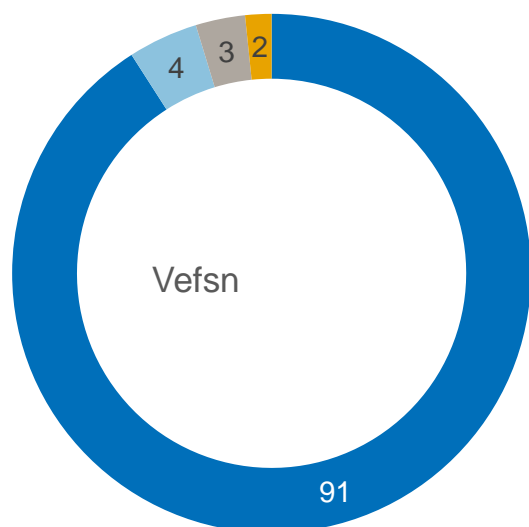
Vold vurderes gjerne ut fra konsekvenser og styrkeforholdet mellom partene. Selv om hoveddelen av den volden som foregår blant ungdom ikke gir varige mén, kan grov vold i ungdomstiden resultere i alvorlige fysiske og/eller psykiske problemer for dem det gjelder. Noen ganger er det tydelig hvem som er den aktive parten, mens det andre ganger er vanskelig å skille klart mellom offer og utøver. Guttene er overrepresentert i begge grupper. De utøver i langt større grad ulike former for vold sammenliknet med jentene, og de er klart oftere ofre for vold.

I Ungdata svarer en mindre gruppe av ungdom at de blir utsatt for vold eller trusler om vold. Flest er utsatt for trusler, men det er også en del som blir skadet på grunn av vold. For elever på videregående skole på landsbasis, er det åtte-ni prosent av guttene og fire-fem prosent av jentene som har fått sår eller skade på grunn av vold.

Gutter er langt mer utsatt for vold enn jenter

Har du blitt utsatt for trusler om vold i løpet av siste året?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

■ Ingen ganger

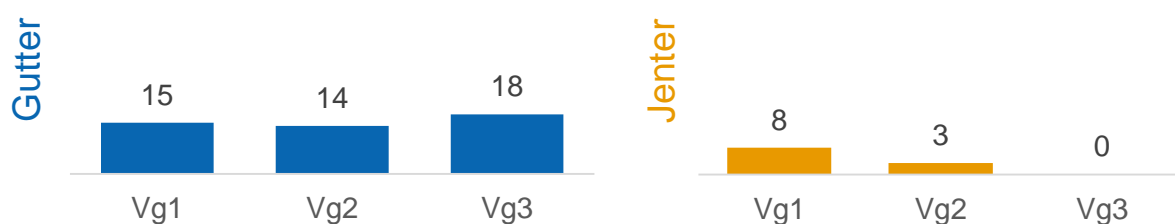
■ 1 gang

■ 2-5 ganger

■ 6 ganger eller mer

Prosentandel som har blitt utsatt for trusler om vold minst én gang siste året

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

Prosentandel som har blitt utsatt for ulike former for vold siste år

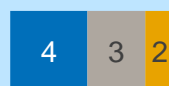
Jeg har blitt skadet så sterkt på grunn av vold at det krevde legebehandling

Jeg har fått sår eller skade på grunn av vold uten at jeg trengte legebehandling

Jeg har blitt slått uten å få synlige merker

■ 1 gang   ■ 2-5 ganger   ■ 6 ganger eller mer

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole som har blitt utsatt for trusler om vold minst én gang i løpet av det siste året

■ Vg1   ■ Vg2   ■ Vg3

Regelbrudd

Ungdomstida er en periode for utprøving på nye arenaer. I denne fasen deltar mange i handlinger som er på kant med det som er alminnelig sosialt akseptert – inkludert på kant med det som er foreskrevet gjennom lovverket. Innen kriminologisk forskning er det et etablert funn at lovbrudd forekommer hyppigst blant ungdom og unge voksne.

Å debutere tidlig med kriminalitet og å begå lovbrudd av alvorlig karakter, øker risikoen for en kriminell løpebane senere i livet.

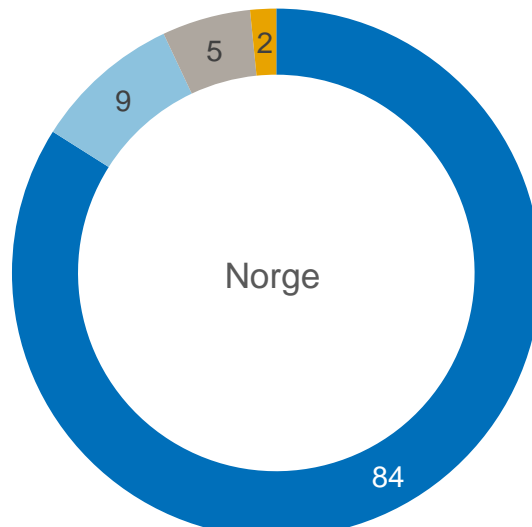
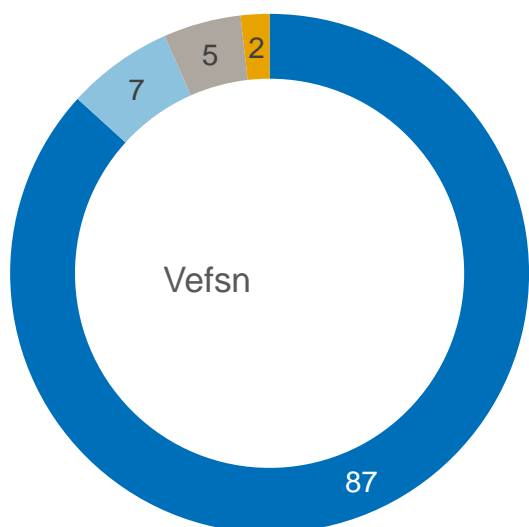
Det er ikke helt tilfeldig hvem som havner i denne gruppa. Ofte har ungdom som begår kriminelle handlinger tilleggsproblemer som ustabile hjemmeliv, svak psykisk helse, dårlig skoletilpasning, svakt sosialt nettverk og rusproblemer.

Etter en nokså kraftig økning i ungdomskriminaliteten gjennom store deler av etterkrigstida, har ungdomskriminaliteten gått tilbake de siste 10-15 årene. I et historisk perspektiv blir de unge kriminelle stadig eldre. På slutten av 1950-tallet var kriminaliteten i Norge mest utbredt blant 14-åringene. I dag topper 19-åringene kriminalstatistikken.

Ungdata viser at dagens ungdom er generelt veltilpasset og ikke spesielt opptatt av å bryte regler. De aller siste årene har det imidlertid vært en tendens til økning igjen, særlig blant guttene.

Hvor mange ganger har du vært i slåsskamp siste år?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge

■ Ingen ganger

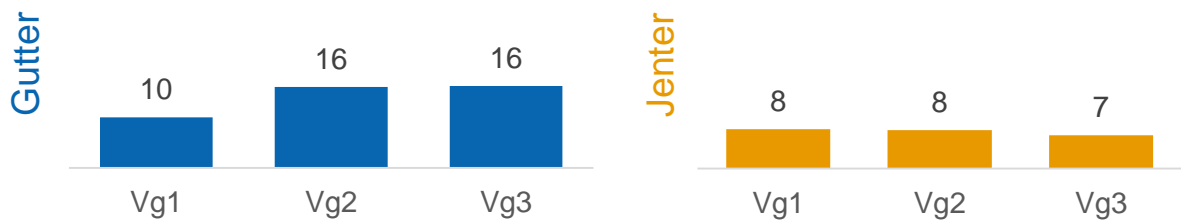
■ 1 gang

■ 2-5 ganger

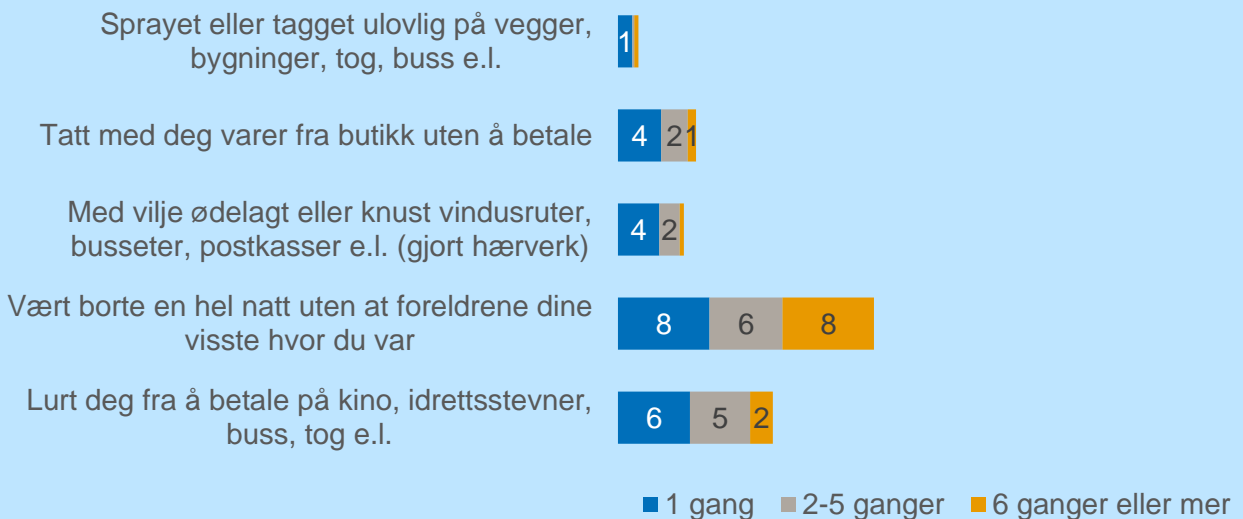
■ 6 ganger eller mer

Prosentandel med seks eller flere regelbrudd siste året

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

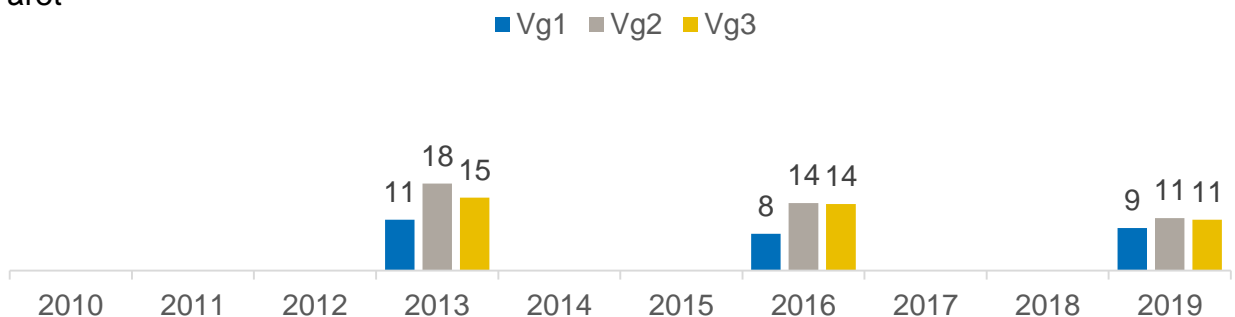

Har du gjort dette i løpet av det siste året?

Tidstrend i Vefsn

Prosentandel av elever på videregående skole med seks eller flere regelbrudd siste året

Seksuell trakassering

Seksuell trakassering kan defineres som uønsket og plagsom seksuell oppmerksomhet, og alvorlighetsgraden kan variere fra mindre alvorlige ytringer til aggressiv beføling og voldtekt.

I Ungdata ble spørsmål om seksuell trakassering tatt med i den obligatoriske delen fra og med 2017. Spørsmålene er kun stilt til elever på videregående, og fanger opp ulike former for seksuell trakassering, som beføling, verbal trakassering og ryktespredning.

Resultatene fra Ungdata viser at relativt mange ungdommer har opplevd å bli utsatt for denne typen trakassering. De fleste som rapporterer om å ha blitt utsatt for seksuell trakassering rapporterer om relativt få forekomster. Imidlertid er det en mindre gruppe som har opplevd ulike former for

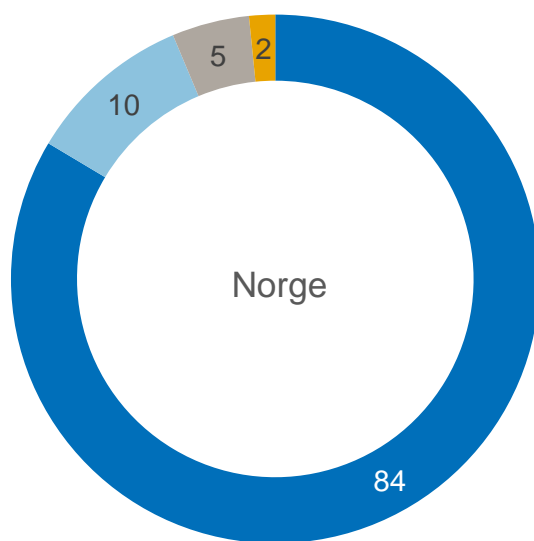
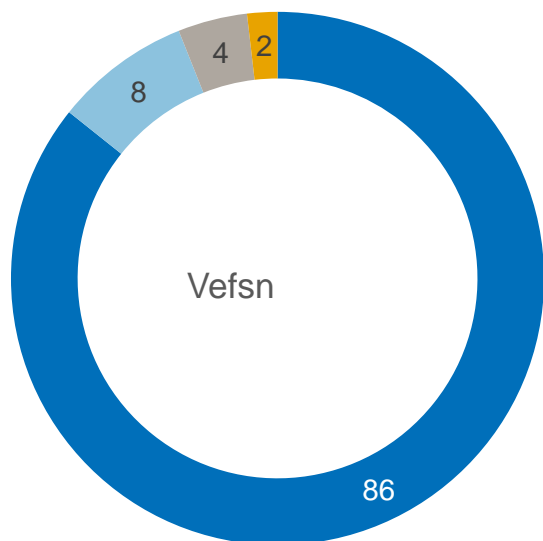
seksuell trakassering et betydelig antall ganger.

Selv om seksuell trakassering er et problem som rammer begge kjønn, er omfanget betydelig høyere blant jenter enn hos gutter.

Jenter er langt mer utsatt for seksuell trakassering enn gutter

Har du i løpet av de siste 12 månedene opplevd at noen mot din vilje befølte deg på en seksuell måte?

Prosentandel av elever på videregående skole i Vefsn og i Norge*

■ Ingen ganger

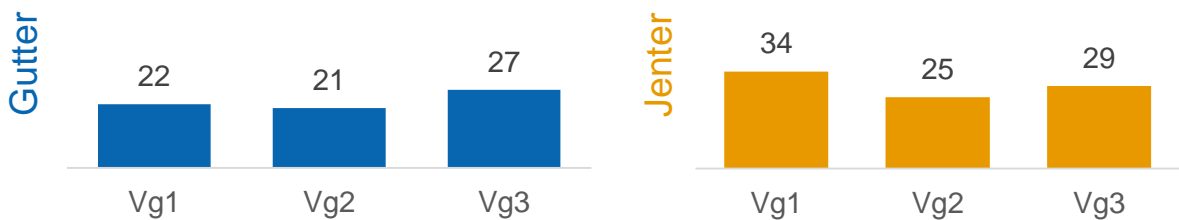
■ 1 gang

■ 2-5 ganger

■ 6 ganger eller mer

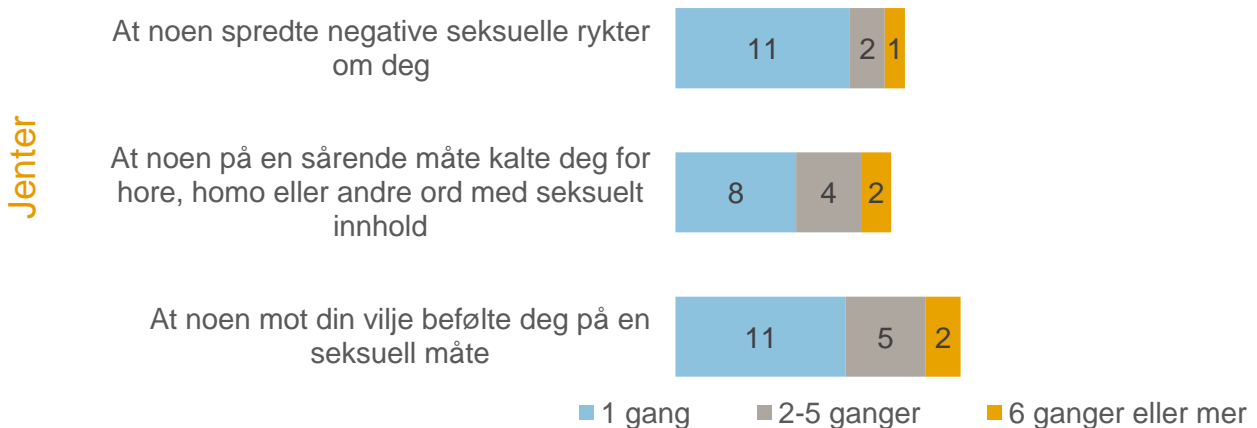
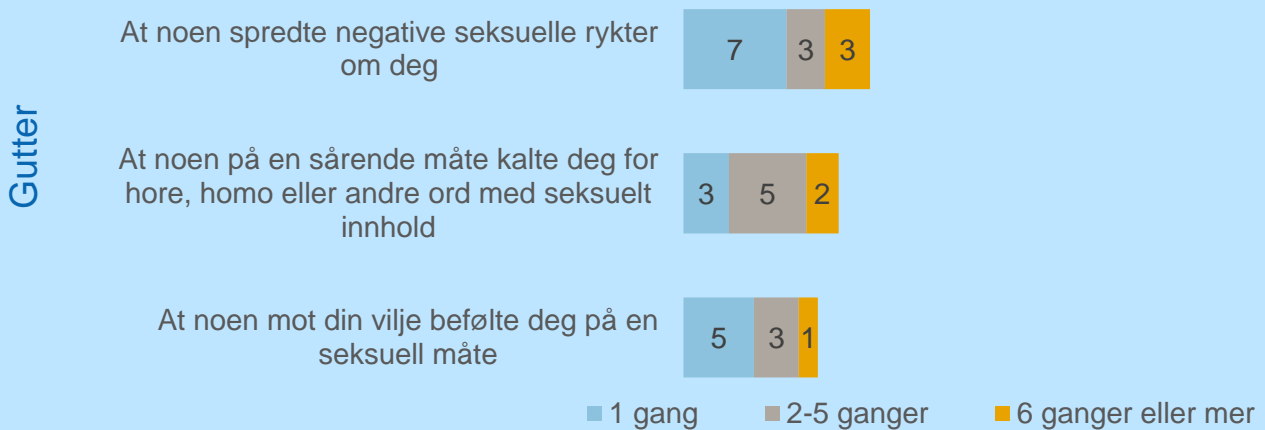
Prosentandel som har blitt utsatt for seksuell trakassering minst én gang siste året

Blant gutter og jenter på ulike klasstrinn

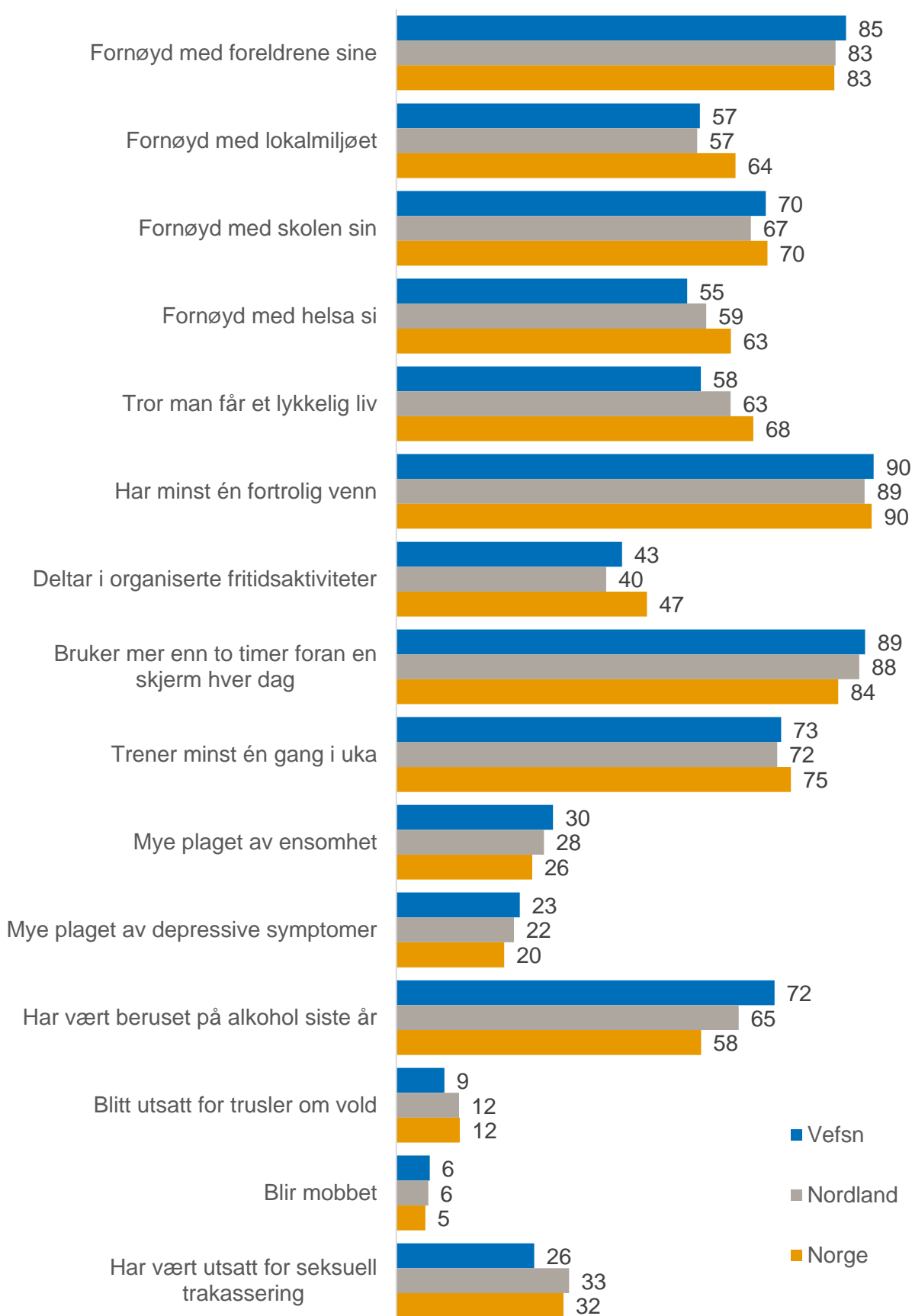

Prosentandel som har blitt utsatt for ulike former for seksuell trakassering siste år

Blant gutter og Jenter

Nøkkeltall – fylket

Nøkkeltall – definisjoner

Fornøyd med foreldrene:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Fornøyd med lokalmiljøet:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med lokalmiljøet ditt?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Fornøyd med skolen sin:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med skolen din?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Er fornøyd med helsa si:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med helsa di?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Tror man får et lykkelig liv:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Tror du at du vil komme til å få et godt og lykkelig liv?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «ja».

Har minst én fortrolig venn:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «Ja, helt sikkert» eller «Ja, det tror jeg».

Deltar i organiserte fritidsaktiviteter:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Er du, eller har du tidligere vært, med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «Ja, jeg er med nå».

Bruker mer enn to timer foran en skjerm hver dag:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis på aktiviteter foran en skjerm (TV, data, nettbrett, mobil) i løpet av en dag?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer to timer eller mer.

Trener minst én gang i uka:

Indikatoren er målt gjennom fire spørsmål om hvor ofte ungdom trener eller driver med følgende aktiviteter: «Trener eller konkurrerer i et idrettslag», «Trener på treningsstudio eller helsestudio», «Trener eller trimmer på egen hånd (løper, svømmer, sykler, går tur)» og «Driver med annen organisert trening (dans, kampsport eller lignende)». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer at de trener minst én gang i uka.

Nøkkeltall – definisjoner

Mye plaget av ensomhet:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Har du i løpet av den siste uka vært plaget av å føle deg ensom?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «veldig mye plaget» eller «ganske mye plaget».

Mye plaget av depressive symptomer:

Indikatoren er målt gjennom et spørsmål om man siste uka har vært plaget av noe av det følgende: «Følt at alt er et slit», «Hatt søvnproblemer», «Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert», «Følt håpløshet med tanke på framtida», «Følt deg stiv eller anspent» og «Bekymret deg for mye om ting». Indikatoren viser hvor mange prosent som i gjennomsnitt svarer at de minst er ganske mye plaget av disse symptomene.

Har vært beruset på alkohol siste år:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor mange ganger har du drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset det siste året (de siste 12 måneder)?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer at de har gjort dette minst én gang.

Blitt utsatt for trusler om vold:

Indikatoren er målt gjennom spørsmål om man i løpet de siste 12 månedene har: «blitt utsatt for trusler om vold». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer at dette har skjedd minst én gang.

Blir mobbet:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet «Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «ja, flere ganger i uka», «ja, omtrent én gang i uka» eller «ja, omtrent hver 14. dag».

Har vært utsatt for seksuell trakassering:

Indikatoren er målt gjennom spørsmål om man i løpet de siste 12 månedene «At noen mot din vilje befølte deg på en seksuell måte» «At noen på en sårende måte kalte deg for hore, homo eller andre ord med seksuelt innhold» og «At noen spredte negative seksuelle rykter om deg» Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer at dette har skjedd minst én gang.

Litteratur

Foreldre og foreldreskap

Kari Stefansen, Ingrid Smette & Åse Strandbu (2016). Understanding the increase in parents' involvement in organized youth sports. *Sport, Education and Society*, 111.

Jon Ivar Elstad & Kari Stefansen (2014). Social Variations in Perceived Parenting Styles among Norwegian Adolescents. *Child Indicators Research* 7(3):649–70.

Venner

Lars Roar Frøyland & Cay Gjerustad (2012). Vennskap, utdanning og framtidsplaner. Forskjeller og likheter blant ungdom med og uten innvandrerbakgrunn i Oslo. Oslo: NOVA.

Skole og framtid

Tormod Øia (2011). *Ungdomsskoleelever. Motivasjon, mestring og resultater*. NOVA Rapport 9/2011. Oslo: NOVA.

Erling Skaalvik & Roger Andre Federici (2015). Prestasjonspresset i skolen. *Bedre skole* (3).

Anders Bakken (2016). Endringer i skoleengasjement og utdanningsplaner blant unge med og uten innvandringsbakgrunn. Trender over en 18-årsperiode. *Tidsskrift for Ungdomsforskning* 16(1):40–62.

Gunn E. Birkelund & Arne Mastekaasa (2009). *Integrert? Innvandrere og barn av innvandrere i utdanning og arbeidsliv*. Oslo: Abstrakt forlag.

Statistikkbanken. ssb.no

Ungdomskultur

Guro Ødegård (2016). Ungdom, opprør og tilpasning. Et essay om generasjonsdannelser. *Sosiologi i dag*, side 9-37 (nr. 3/4, årgang 46).

Tormod Øia & Viggo Vestel (2014). Generasjonskløfta som forsvant. Et ungdomsbilde i endring. *Tidsskrift for ungdomsforskning* 14(1):99–133.

Mediebruk

Medietilsynet (2016). Barn og medier 2016. www.barnogmedier2016.no.

Lars Roar Frøyland, Marianne B. Hansen, Mira Aaboen Sletten, Leila Torgersen & Tilmann von Soest (2010). *Uskyldig moro? Pengespill og dataspill blant norsk ungdom*. NOVA Rapport 18/10. Oslo: NOVA.

Mira Aaboen Sletten, Åse Strandbu og Øystein Gilje (2015). Idrett, dataspilling og skole – konkurrerende eller på lag? *Norsk pedagogisk tidsskrift* 99(05).

Sosial ulikhet

Anders Bakken, Lars Roar Frøyland & Mira Aaboen Sletten (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* NOVA Rapport 3/16. Oslo: NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus.

Mira Aaboen Sletten (2011). *Å ha, å delta, å være en av gjengen. Velferd og fattigdom i et ungdomsperspektiv*. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi. Oslo: Universitetet i Oslo.

Organiserte fritidsaktiviteter

Guro Ødegård (2007). Troløs ungdom. Endringer i ungdoms deltagelse i frivillige organisasjoner fra 1992 til 2002. I Strandbu & Øia (red): *Ung i Norge. Skole, fritid og ungdomskultur*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Idrett

Ørnulf Seippel, Mari Kristin Sisjord & Åse Strandbu (2016). *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Guro Ødegård, Anders Bakken & Åse Strandbu (2016). *Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo. Barrierer, trafal og endringer over tid*. Rapport 2016-7. Oslo/Vefsn: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Trygve B. Broch (2016). Trening til samfunnsdeltakelse. Hvordan idrettsungdom leker med og etablerer solidaritet til hierarkier. *Sosiologi i dag* 46 (3/4: 64-86).

Litteratur

Psykisk helse

Mira Aaboen Sletten & Anders Bakken (2016). *Psykiske helseplager blant ungdom – tidstrender og samfunnsmessige forklaringer. En kunnskapsoversikt og en empirisk analyse*. NOVA notat 4/16. Oslo: NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus.

Tilmann von Soest & Christer Hyggen (2013). Psykiske plager blant ungdom og unge voksne - hva vet vi om utviklingen de siste årtiene? I Hammer & Hyggen (red): *Ung voksen og utenfor. Mestring og marginalisering på vei til voksenlivet*. Oslo: Gyldendal akademiske.

Silje Hartberg & Kristinn Hegna (2014). "Hør på meg. Ungdomsundersøkelsen i Stavanger 2013." NOVA-rapport 2/14. Oslo: NOVA.

Lars Wichstrøm (2006). Internaliserende vansker. I *Ung i Norge – psykososiale utfordringer*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Helse og trivsel

Oddrun Samdal m.fl. (2016). *Helse og trivsel blant barn og unge*. Hemil-rapport 1/2015. Vefsn: Hemil-senteret, Universitetet i Vefsn.

Rusmidler

Willy Pedersen (2015). *Bittersøtt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Willy Pedersen & Tilmann von Soest (2015). Adolescent alcohol use and binge drinking: An 18-year trend study of prevalence and correlates. *Alcohol and alcoholism*, 50(2), 219-225.

Tormod Øia (2013). *Ungdom, rus og marginalisering*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Mobbing

Dan Olweus (2012). Cyberbullying: An overrated phenomenon? *European Journal of Developmental Psychology*, 9(5), 520-538.

Kyrre Breivik, Edvin Bru, Charlotte Hancock, Thormod Idsøe, Ella Cosmovici Idsøe, & Mona E. Solberg (2018). Å bli utsatt for mobbing. En kunnskapsoppsummering om konsekvenser og tiltak. Stavanger: Læringsmiljøsentret.

Dan Olweus (2000). *Mobbing i skolen. Hva vi vet og hva vi kan gjøre?* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Ingunn Marie Eriksen & Selma Therese Lyng (2015). *Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø. Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker*. NOVA rapport 14/15. Oslo: NOVA/AFI, Høgskolen i Oslo og Akershus.

Regelbrudd

Lars Roar Frøyland & Mira Aaboen Sletten (2012). Mindre problematferd for de fleste, større problemer for de få? En studie av tidstrender i problematferd: 1992, 2002 og 2010. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 12(2), 43-66.

Vold

Svein Mossige & Kari Stefansen (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007-2015*. NOVA-rapport 5/16. Oslo: NOVA.

Kari Stefansen, Ingrid Smette og Dagmar Bossy (2014). Angrep mot kjønnsfriheten: Unge jenters erfaringer med uønsket beføling. *Tidsskrift for Kjønnforskning* 38(1):3–19.

Nasjonale resultater fra Ungdata

NOVA (2013). Ungdata. Nasjonale resultater 2010-2012. NOVA rapport 10/13.

NOVA (2014). Ungdata. Nasjonale resultater 2013. NOVA rapport 10/14.

NOVA (2015). Ungdata. Nasjonale resultater 2014. NOVA rapport 7/15.

Anders Bakken (2016). Ungdata 2016. Nasjonale resultater. NOVA rapport 8/16. www.ungdata.no

Anders Bakken (2017). Ungdata 2017. Nasjonale resultater. NOVA rapport 10/17. www.ungdata.no

Anders Bakken (2018). Ungdata 2018. Nasjonale resultater. NOVA rapport 8/18. www.ungdata.no

Ungdata 2019

Vefsn kommune

ungdata

